

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon
311-956, 313-942
Naročnina
in prodaja 321-255
Telefaks 317-298
Naslov:
ČZP Enotnost
Dalmatinova 4,
Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 4. septembra 1992, št. 36, letnik 51, cena 85 SIT

AKSIOM SINDIKATOV: ZAHTEVATI MAKSIMUM, DOKLER S TEM NE OGROZIMO RAZVOJA

(Brane Mišič na ponedeljkovi tiskovni konferenci ZSSS, o kateri pišemo na 4. strani)

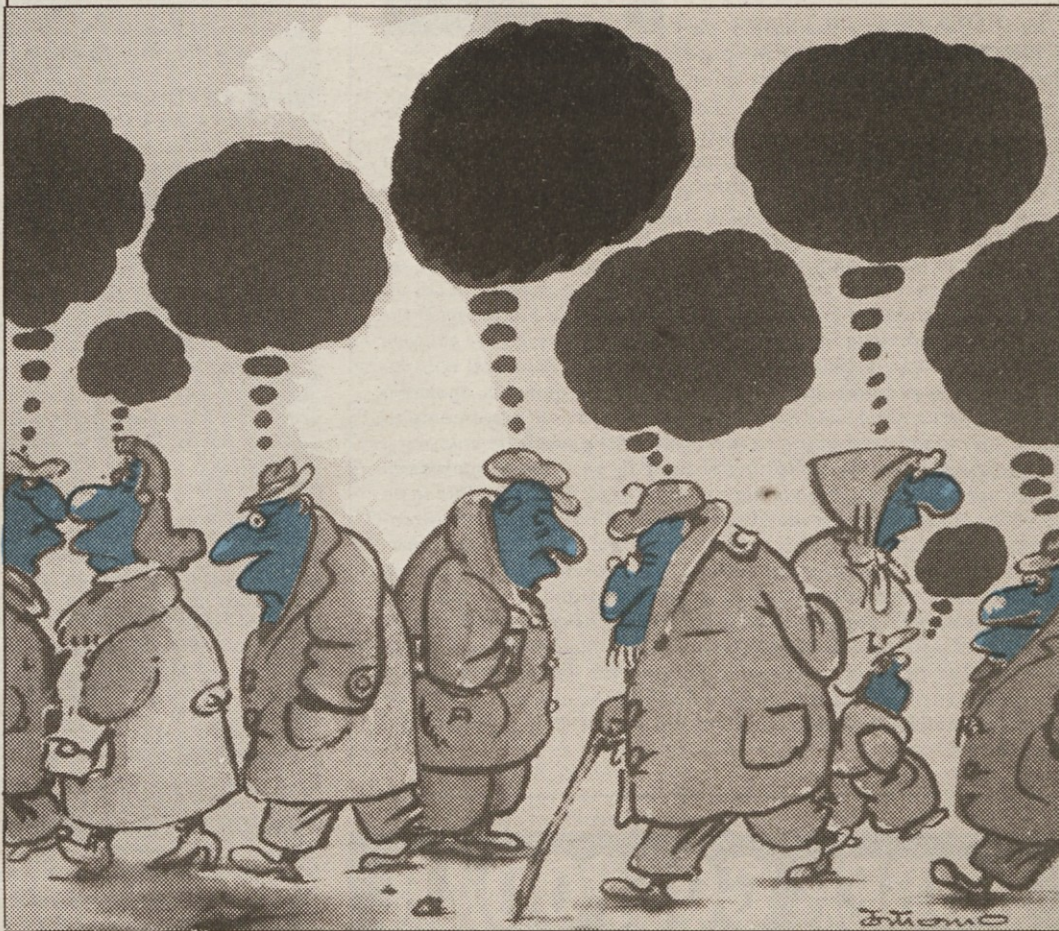
Kakšen je ta »maksimum« zdej, lahko vidite na gornji tabeli, in ko vas bosta zabolela glava in srce hkrati, pomislite na september, ki bo mesec pogajanj o kolektivnih pogodbah.

POVPREČNA LETNA BRUTO PLAČA ZA LETO 1991 – v ECU-jih

Država	Znesek	Primerljivi nivo za Slovenijo Mnogokratnik	Delež v %
ZR Nemčija	27 200	5,1	19,5
Francija	26 700	5,0	19,9
V. Britanija	20 400	3,8	26,0
Italija	26 200	4,9	20,2
Španija	20 100	3,8	26,4
EVR. SKUPNOST	23 900	4,5	22,2
ZDA	25 300	4,8	20,9
Japonska	26 300	5,0	20,2
Slovenija	5 300	1,0	100,0

Vir: Statistisches Taschenbuch 1991, Arbeits- und Sozialstatistik, Bonn 1991, str. 9.6

DODATEK K TUJEMU VIRU – NOBENA EVROPSKA DRŽAVA BRUTO PLAČE TAKO KRUTO NE OBREMENJUJE KOT PRAV SLOVENSKA!

USODA DELAVCEV JE ZDAJ V ROKAH POSLANCEV

Delavci so v Sloveniji ostali povsem brez pravic. Vsak šefek jim žuga z delovno knjižico, mečejo jih na cesto, goljufajo pri kolektivnih pogodbah, jim ponujajo bone za menzo namesto plače...

Če se kdo iz preplašene, brezvoljne množice obrne na sodišče, si lahko obeta najmanj tri leta tožarjenja za sila dvomljiv uspeh. Zato si Svobodni sindikati Slovenije veliko obetajo do nove zakonodaje o delovnih in socialnih sodiščih in pripominjajo:

sodno varstvo delavcev mora biti: **hitro, strokovno, pravično in dostopno!**

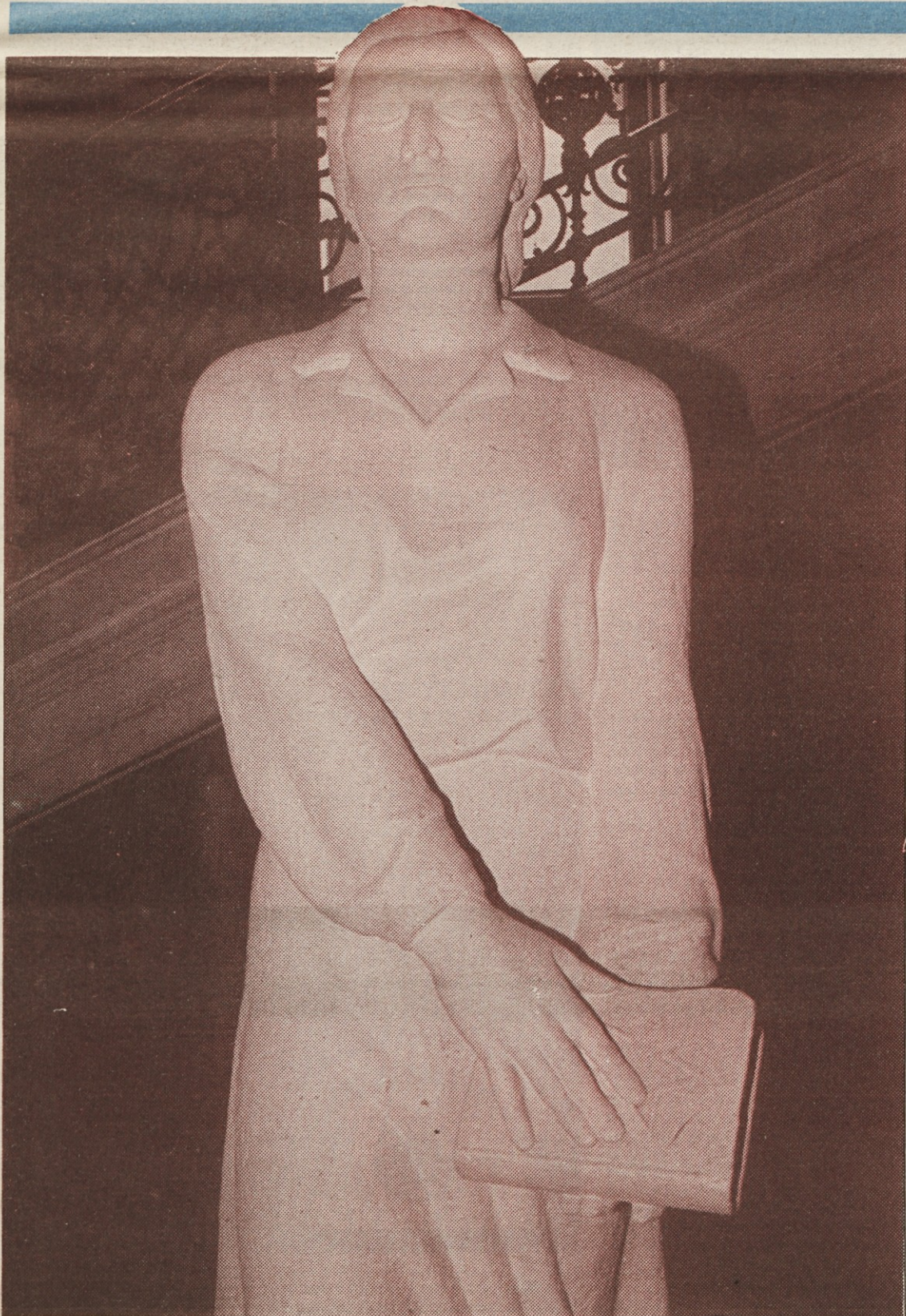
Preti namreč nevarnost, da bi zaradi sodnih taks in drugih stroškov merilo dostopnosti tudi do sodišč te vrste postal gmotni položaj posameznika. Že doslej so se namreč direktorji pravdali z delavci na račun podjetja, delavcu pa je ostal le še sindikat.

Svobodni sindikati trkajo na vest poslancev, naj vsaj pri tej, za delavce tako usodni zakonodaji pokažejo kanček več odgovornosti!

Mi pa vprašujemo ministrico za delo Jožico Puhar, če še drži njena obljuba, da bo storila vse, kar je v njeni moči, da bi delovno in socialno sodstvo prišlo pod okrilje njenega in ne pravosodnega ministrstva. Na to so jo namreč pred dobrim letom opozorili nemški sindikalisti, ki jim je to uspelo in imajo dobre izkušnje.

Jožico Puhar to sprašujemo z veseljem, saj je med redkimi ministri, ki odgovarja na vprašanja časopisa slovenskih delavcev.

O pogledih ZSSS na delovno in socialno zakonodajo lahko preberete na 4. strani.

DE,

sreda, **14⁰⁰**

Naj se svobodni sindikati še tako trudijo s kolektivnimi pogodbami, področje plač uhaja v povsem drugo smer. Kajpak bi bilo lepo, če bi končno zaživela v besedah sicer tolikokrat uporabljena in zlorabljena parola o povezanosti nagrajevanja s produktivnostjo.

Namesto da bi ljudi spodbujali, jih motivirali, plače še kar naprej tonejo v administrativnih poskusih »urejanja«, ki pravzaprav pomeni omejevanje. Izgovor je klasičen, češ saj ni denarja. Jasno je, da ga s takšno logiko tudi nikoli ne bo!

O tem piše Stane Uhan na 9. strani De.

Sprenevedanje

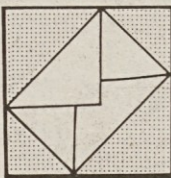
Za razgretost pred bližnjim zasedanjem slovenskega parlamenta so v minulem tednu poskrbeli voditelji opozicijskih strank. Zahtevajo referendum o volilnem zakonu v državni zbor. To zakonsko gradivo se že sicer dolgo valja po poslanskih klopih, sporov o njem je bilo mnogo, najbolj sporno pa je Starmanovo »udbovsko« dopolnilo.

Pa je kljub temu že vse kazalo, da se bodo stranke sporazumele in »pre-skrbele« dvotretjinsko večino za sprejem zakona o volitvah v državni zbor med poslanci. Narodni demokrati so doslej zmeraj glasovali proti volilni zakonodaji, kajti dosledno zahtevajo referendum. Kaj pa je piličilo denimo Peterleta, ki menda ne bo vztrajal pri »udbovskem« dopolnilu (medtem ko bodo kandidati njegove stranke vseeno podpisovali znamenite izjave o (ne)sodelovanju z udbo oziroma tujimi agenturami), da se je začel zavzemati za referendum, ne vemo. Za lase so privlečene trditve, da v predlogu zakona o volitvah niso upoštevane zahteve KDS in zahteva, naj bodo volitve omogočene tudi našim državljanom v tujini. Ustavna komisija in parlamentarni zbori so sprejeli vse zahteve te stranke, vendar toliko, da je zagotovljena verodostojnost volitev.

V zdajšnjih prepirih med strankami vladnega bloka in opozicijo – slednja pa na vse načine tudi poskuša ohromiti delo parlamenta in vlade – je mnogo nezdravega za razvoj slovenske mlade demokracije. Pravi odgovor na kup odprtih vprašanj in na novo razporeditev političnih sil pa lahko dajo le nove volitve, ki ne bodo temeljile le na odločanju proti, temveč tudi za nove razvojne programe, za odpravljanje bede, v katero vse bolj tonejo slovenski delavci, za zaposlovanje in za zares demokratične odnose v slovenski družbi. Toda če opozicijske stranke mislijo resno z referendumom o volitvah (pa čeprav so njihovi argumenti na trhljih nogah), potlej novih volitev letos ne bo. – Za takšno početje bo moral kdo plačati »kazen«. Prav tako tudi za vse, kar se dogaja v parlamentu, ki zaradi politično ideološkega trmoglavljenja nekaterih strank in njihovih poslancev zgublja značilnosti pravega parlamenta in vse bolj postaja ladja norcev.

Piše: Marjan Horvat

PREJELI SMO

Domžalski vrtec Čebelica ne bo Karitasov vrtec Dominik Savio?

Odbor staršev domžalskega vrtca ČEBELICA me je kot predsednico skupščinskega odbora za delo, zaposlovanje in socialno politiko poprosil, naj jim pomagam zaščititi pravice njihovih otrok v vrtcu, ki ga je izvršni svet Skupščine občine Domžale pogojno oddal v koncesijo domžalskemu KARITASU; le-ta pa je starše otrok tega vrtca kratko in malo pozval, naj svoje otroke bodisi takoj vpišejo v njihov vrtec, bodisi izpišejo in premestijo v druge domžalske vrtce...

In zaplet se je začel. Tako sem 31. 8. 1992 organizirala javen sestanek, na katerega sem povabila vse prizadete (predstavnike izvršnega sveta, župana Skupščine občine Domžale, domžalsko Karitas, upravo in vodstvo vrtca in vzgojiteljice, predstavnike pristojnega ministrstva in odbor staršev, Zvezo družin z ZPM in predstavnike sredstev javnega obveščanja), da bi na kraju samem soočili vse, v javnosti že znane nesporazume, pregledali, glede katerih vprašanj nastajajo razlike in spori ter poskušali najti rešitev, ki bi vsem staršem omogočila izbiro in ne povzročila nepotrebnih stresov in zapletov otrokom, ki so že v vrtcih, nepotrebnih nevednosti njihovim staršem in sedanjim vzgojiteljem.

Sestanka se niso udeležili domžalski župan g. Ervin Schwartzbartl, ki je svoje argumente za takšno odločitev tudi objavil v sobotnem dnevnem tisku, in predstavniki domžalskega KARITASA, ki so mojo pomoč izrecno odklonili.

Tako je na sestanku potekalo predvsem obveščanje s strani občinskega izvršnega sveta, kako je tekel proces poskusa privatizacije dela otroškega varstva v Domžalah in razčiščevanje vzrokov, ki so pripeljali do nepopolnih informacij in vroče krvi med starši in v javnosti.

Rezultat vsega, kar se je v zvezi s tem v Domžalah dogajalo in je postalo tudi javno znano, je bila predvsem bistvena ugotovitev, da koncesija nikomur, ne KARITASU (za vrtec ČEBELICA) ne drugi skupini interesentov (za vrtec URSA), še ni bila dokončno dodeljena, ker nobeden od koncesionarjev do predpisanega roka ni zadostil vsem razpisnim pogojem, občinska oblast pa zaenkrat tudi še ni našla rešitve, s katero bi zagotovila prostor v enem od obstoječih vrtcev v samih Domžalah za vse tiste otroke, ki so sedaj že vključeni in bi z ukinjanjem obstoječih državnih vrtcev ne želeli vstopiti v novo nastala koncesionarska vrtca.

Po diskusijah, ki so bile včasih tudi neprijetne in burne, smo se prisotni načelno strinjali, da bi bilo nastali zaplet možno reševati takole:

1. starši bodo držali izvršni svet domžalske skupščine za njegovo lastno izhodišče, da nobeden od že vpisanih otrok v državni vrtec ne bo ostal brez prostora v takšnem vrtcu v Domžalah, če njegovi starši tako želijo. Pri dokončni dodelitvi koncesije za takšno ali drugačno enoto sedaj državnega vrtca se bo izvršni svet ravnal po želji večine staršev, za manjšino pa bo iskal rešitve na novih lokacijah. Če se bo našla prosta in primerna lokacija, je mogoče KARITASOV vrtec organizirati že letos, če pa se bo našla rešitev v enem od obstoječih vrtcev, jo je priporočljivo uveljaviti šele z novim šolskim letom, tako da bo mogoče na to pripraviti starše, otroke in zaposlene v vrtcih.

Predsednik izvršnega sveta Skupščine občine Domžale bo povabil predstavnike staršev na sejo izvršnega sveta Skupščine občine Domžale v sredo, 2. septembra 1992 in jim omogočil vplivati na dokončne odločitve v zvezi z dodeljevanjem koncesij.

2. Udeleženci sestanka priporočamo izvršnemu svetu in Skupščini občine Domžale, naj skupaj s KARITASOM iščeta rešitev za omogočanje izbire vzgoje

v versko opredeljenem programu vrtca za 59 otrok tistih staršev, ki si takšno vzgojo želijo.

Starši pričakujejo, da bo gospod župan držal besedo in jim omogočil aktivno sodelovati na vseh sejah skupščine, ko se bodo sprejemale odločitve v zvezi s temi vprašanji.

3. Nobena rešitev, ki bi jo našli, ne more biti sprejeta mimo staršev, katerih otroke bi doletele njene posledice. Obstaja soglasje, da je treba zasledovati ekonomsko najbolj smotne rešitve, takšne, ki bodo upoštevale, da potrebe v otroškem varstvu niso nekaj za vekomaj danega, da so cilji pluralizacije otroškega varstva pocenitve, ki jih prinaša konkurenca novih ponudnikov, možnost izbire različnih, kvalitetnih programov in s tem boljše zadovoljevanje potreb staršev in otrok.

4. Iz analize vzrokov za različne nesporazume je postalo očitno, da obveščanja staršev otrok o poteku oddaje obstoječih vrtcev v koncesije ne more izvršni svet preprosto prepustiti interesentom za koncesije. Prav tako je

sporno, da je skupščina najprej sprejela odločitev o tem, da bo poskusila pluralizacijo otroškega vrtca s koncesijami, nato pa prepuстила ugotavljanje interesa staršev za vključevanje otrok v morebitne, nove oblike otroškega varstva kar potencialnim koncesionarjem in vodstvom prizadetih državnih vrtcev.

5. Prisotni so dobili zagotovilo namestnika ministra za zdravstvo, socialno varstvo in družino g. Impala, da bo to ministrstvo pri dodeljevanju soglasja za katerokoli koncesijo skrbno raziskalo, kako je potekal postopek in ali so zares podani vsi predpisani pogoji za dodelitev takega soglasja. Strinjal se je tudi z ugotovitvijo, da je treba v njegovem ministrstvu pospešiti pripravo nove koncepcije otroškega varstva in novega zakona o otroškem varstvu in tako opredeliti odgovore na dileme v zvezi z dodeljevanjem dosedanjih državnih vrtcev različnim koncesionarjem.

6. Sama sem sprejela obveznost, da bom dala pobudo pristojnim delovnim telesom v skupš-

čini, da se proučijo vsi že obstoječi primeri dodeljevanja koncesij v otroškem varstvu, pregledajo vsi zapleti, ki so se v zvezi s tem pojavljali in pripravi predlog obvezne pravne procedure za izvedbo korektnega in zakonitega koncesionarskega postopka.

Dogovorili smo se tudi, da me bodo predstavniki odbora staršev po seji izvršnega sveta in morda tudi skupščine obvestili ali menijo, da je o sporni temi potrebno organizirati javno tribuno v Domžalah, na kateri bi vsi prizadeti in vsi odgovorni lahko javno predstavili svoje argumente in iskali za vse sprejemljive rešitve.

Domžalski župan, gospod Schwartzbartl me je 30. 8. 1992 v tisku obdolžil nedobronamernosti, nepristojnosti in ignorantnega odnosa do njega in drugih, ki so še v domžalski občini ukvarjali s tem vprašanjem. Prepuščam bralcem tega sporočila, da ocenijo, ali je imel prav!

Sonja Lokar, predsednica odbora za delo, zaposlovanje in socialno politiko

Predlogi vladi RS in ministrstvu za šolstvo in šport

Pismo Alojzija Šuštarja, ljubljanskega nadškofa in metropolita na isti naslov me je tako navdušilo, da si bom drznil uporabiti njegove tehtne misli v podkrepitve svojih – vseh mi je namreč, da se Igor Bavčar ukvarja s cerkvenimi zadevami v Razkrižju in s tem omogoča nadškofu dovolj časa, da skrbi za šolstvo.

V svojih predlogih govori o ideološkem nasilju nad neverujočimi.

Verski pouk naj bi po nadškofu vsem mnenju postal »obvezen izbirni predmet«, kar je prav v redu, če to postane tudi marksizem. Argumenti so isti:

»Brez poznavanja krščanstva ni mogoče razumeti niti naše preteklosti niti sedanjosti. Korenine slovenskega naroda segajo v bogato grško-rimsko in krščansko evropsko kulturno dediščino...«

Se strinjam, a to velja tudi za svobodomiselnost tradicije in gotovo tudi za bogato marksistično misel, s katero smo bili prežeti nekaj desetletij.

Res, čemu trgati te korenine in tako pomembne stvari tlačiti v predmete, kot so zgodovina, sociologija, filozofija, književnost...

Verouk in marksizem naj postane »obvezna izbirna predmeta«, naslovnik pa naj razmisli, če bi ne kazalo v ta rang vrstiti še luteranstva, mohamedanstva in še za kaj bi še našli nič manj tehtni argumenti.

Zatorej vam kličem z Alojzijem Šuštarjem: Bodimo strpni!

L. M. Kranj

Odprto pismo ministru za obrambo, g. Janezu Janši

TV Slovenija je vesoljno Slovenstvo osrečila z »zanimivim« prikazom »argumentov«, zakaj je edino prav in pametno, da se zdravilišče Rimske toplice čimprej in za neznano ceno proda tujcem. Prodajalec je ministrstvo za obrambo, dedič lastnine nekdanje JLA nad tem objektom, motiv pa nevzdržno visoki stroški vzdrževanja praznega zdravilišča, ki jih plačujemo davkoplačevalci.

Gledala sem in se čudila. Da pa se nisem čudila sama, so me opozorili volilci, ki so me klicali in spraševali – z njimi vred sprašujem vas in vaše ministrstvo tudi jaz:

– zakaj je zdravilišče Rimske toplice prazno, čeprav je bilo iz posnetka na TV razvidno, da ni ruševina? Mnogi ljudje si niso mogli privoščiti dopusta, čeprav so ga zaslužili. Za zmerno ceno v tem zdravilišču bi si ga morda lahko, če bi skrbniki znali za to poskrbeti. Raje pa ste »vlagali« v vzdrževanje praznega objekta. Zakaj tako?

– zakaj se je ministrstvo za obrambo odločilo, da ta objekt proda tujcem, ne pa za drugačno dokapitalizacijo, s katero bi že jutri kapitalsko gotovo donosen objekt dobiček prinašal domačinom in ne tujim vlagateljem? Ali v ministrstvu za obrambo ne veste, da so tako rekoč edine donosne in uspešne slovenske »tovarne« ta trenutek slovenska zdravilišča?

– kako bo ministrstvo za obrambo potolažilo ogorčenje do-

mačinov, ki jih je doslej jezilo lastništvo JLA nad tem objektom, ko bo njihov najbolj perspektiven nosilec razvoja prešel v roke tistih, ki so v Sloveniji že dokazali, da dobro vedo, kako se pospravi dobiček, ne da bi od njega kaj prida imeli ljudje in kraji, ki so ga pomagali ustvariti?

Najbrž bi ne smelo biti preveč, če pričakujem javen odgovor.

S spoštovanjem

Sonja Lokar, poslanka SDP v DPZ

Stanovanjski sklad poravnal vse obveznosti

Ali bo direktor SKB preklical svoj podpis?

Z nakazilom (27. 8. 1992) banki SKB v višini 330 milijonov tolarjev v deviznih blagajniških zapisih Banke Slovenije je Stanovanjski sklad Republike Slovenije že poravnal vse obveznosti do slovenskih bank iz naslova poplačila neugodnih stanovanjskih kreditov.

»SKB banki je sklad nakazal skupno 1,5 milijarde tolarjev, od tega 470 milijonov tolarjev v gotovini, razliko pa v vrednostnih papirjih, skladno z določili protokola, ki ga je s strani SKB podpisal direktor Ivan Nerač,« pojasnjuje Edvard Oven, direktor Stanovanjskega sklada. »Ostalim slovenskim bankam smo nakazali že 212 milijonov tolarjev, s čimer so po naši evidenci poravnane vse obveznosti, z izjemo dvomesečnih obresti.«

Edvard Oven: »Zaradi tega z naše strani ni več nobenih razlogov, da slovenske banke ne izvedejo poplačila neugodnih stanovanjskih kreditov s krediti Stanovanjskega sklada Republike Slovenije.«

Stanovanjski sklad torej v celoti izpolnjuje določila protokola, podpisanega z bankami, zato ni razlogov za enostranski odstop, kakršnega najavlja direktor SKB banke in s tem zanika veljavnost dokumenta, ki ga je sam podpisal. Takšna poslovna poteza SKB banke bi ponovno oškodovala imetnike njenih neugodnih stanovanjskih kreditov.

Stanovanjski sklad RS

Proti razvrednotenju protifašističnega boja in sprave

Kampanja ob prihodu Vinka Levstika je klasičen primer politizacije konkretnega sodnega primera in njegovega zlorabljanja v politične namene v predvolilnem času. O krivdi ali nekrivdi Vinka Levstika lahko razsoja le sodišče brez pritiskov in prejudiciranja odločitve. SDP Slovenije se ne misli spuščati v politične razprave z biršnim domobranskim

podoficirjem in vohomom, ki je osumljen vojnih zločinov.

Odločno nasprotujemo poskusom, da se Vinko Levstik uporabi kot trojanski konj prizadevanj za razvrednotenje NOB in zgodovinskega pomena protifašističnega boja nasploh. Osvobodilni boj je bil del svetovne protifašistične zveze, ki je ustvarila temelje današnje demokratične Evrope. Zato smo ogorčeni nad poskusi, da se sodelavce okupatorja prikazuje kot nedolžne žrtve, za krivce pa prikaže tiste, ki so se junaka uprli okupaciji v najtežjih trenutkih za obstoj slovenskega naroda. Takšen način ponovnega odpiranja zgodovinskih ran lahko izniči pravna prizadevanja in poruši vzdušje medsebojnega političnega zaupanja, ki je bilo vzpostavljeno s sporazumom parlamentarnih strank ob plebiscitu. Prizadevali si bomo, da bo najširša slovenska in mednarodna javnost spoznala resnično bistvo poskusov razvrednotenja protifašističnega boja in sprave.

SDP Slovenije

dr. Ciril Ribičič

Srečanje upokojencev v Pavii di Udine

Pokrajinska organizacija sindikata upokojencev CGII v Pavii di Udine je v soboto in nedeljo, 29. in 30. avgusta organizirala posebno srečanje upokojenskih organizacij. Manifestacija z udeležbo delegacij iz sindikatov upokojencev republike San Marino in Pavii di Udine ter upokojenskih organizacij iz Avstrije, Madžarske, Hrvaške in Slovenije je bila enkratna po svoji organizacijski in vsebinski strani.

Delegacije sta sprejela podpredsednik komunite in predsednik občinskega sindikata, ki sta v nagovorih poudarila pomembnost srečanja delegacij in razgovorov na temo »Mir, svoboda, socialne pravice v novi Evropi«.

Delegacije so sprejele posebno izjavo glede ugotovitev, da v svetu še vedno ni zaželenega miru, spoštovanja človeka, demokracije in prave svobode. Zato tudi upokojenci nimajo mirne, stabilne in zagotovljene ustrezne socialne varnosti.

Delegacije so se zavezale, da bodo v svojih organizacijah zagotovile spoštovanje gornjih načel in se zavzemale, da bo socialna skrb za upokojenca v ospredju delovanja tako sindikata kot upokojenskih organizacij.

Delegacije so si med seboj izmenjale izkušnje o delu in zagotovile nadaljnje sodelovanje v korist in interesu upokojencev v vseh sedanjih državah. Z veliko pozornostjo pa so si delegati upokojencev ogledali svetovno znano razstavo »Zlato in zakladi Evrope« v vili Manini.

Stanko Hvale

DOBER GOSPODAR MISLI NA JUTRI!!!

Že danes si priskrbite, kar boste potrebovali prav kmalu:

ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

- da boste točno vedeli kdaj in kje,
- da boste imeli vse zapisano,
- da boste z njim obdarili partnerje, izkazali pozornost do svojih članov, ga dali v zahvalo za požrtvovalno delo,
- ker ga preprosto morate imeti.

V prednaročilu je cena zelo ugodna: SAMO 700 SIT, za večje količine pa nudimo poseben popust.

Vaša naročila sprejemamo na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana, telefon: (061) 321-255.

P. S.: Ne pozabite – za dober nakup ni nikoli prezgodaj!!!

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo izvod(ov) ROKOVNIKA–PRIROČNIKA ZA LETO 1993.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Naročeno, dne:

Žig

Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju

Pavle Čelik je najbrž boljši policaj kot pisec, vsekakor pa je tudi mislec. Svojemu šefu in ministru je te dni kar javno povedal, da notranji minister pač ne bi smel biti tudi prvak neke stranke. Čelik že ve zakaj in tudi nič ne skriva svojih slabih izkušenj režimskega policaja v preteklosti.

Seveda bi bilo skrajno nemumno trditi, da policija ni ideološka. Vsaka policija na svetu je v službi režima, ki jo plačuje. No ja, včasih se tudi policaji postavijo po robu kakšnemu režimu, skupaj z vojaki, toda samo zato, da bi vzpostavili nov režim, ki mu bodo radi zvesto služili. Policija je torej vedno ob boku oblasti, pa čeprav se

predvolilna arena

ster in bi potemtakem z vseh strani moral imeti zakonodajo v malem prstu, in če poleg tega vemo, da je takomenovana Mlada iniciativa nekakšen podmladek ali mladinska organizacija Narodnih demokratov, potem je pač sila nerodno, če ta iniciativa strelja takšne kozle, kot jih je v svoji zahtevi, naj srbohrvaščino umaknejo iz naših šol ali pa naj šolski minister odstopi.

Minister s takimi rečmi, kot so predmeti v šolah, seveda nič nima, saj imamo parlamentarno strokovno telo, ki ga mora minister ubogati. In ker je to telo odločilo, da bo v šolah hrvaščina ali srbsščina, ne pa nekakšna srbohrvaščina, naj bi po mnenju Narodne stranke in njenega podmladka šolski minister odstopil. Slovencem se strankarsko nebo še dolgo ne

Skrijte Nušića

bo zjasnilo, če se že strankarski mladci učijo političnega spakovanja, ki nima ne repa in ne glave, torej spakovanja zaradi spakovanja. Samo da se nekaj pletenici in besediči in zapravlja delavski in davkoplačevalski denar. Beseda ima na Slovenskem manjšo vrednost kot jugodinar, čeprav je plačana s tolarji in morda tudi z dolarji.

Sicer pa se zdi, da je v Sloveniji odprt natečaj za novo funkcijo velikega inkvizitorja. Kdor ima doma kakšen primer Njegoševga Gorskega venca, kaseto Đorđa Marjanovića ali ploščo Hrističeve Ohridske legende – bogne daj pa denimo kakšne pravoslavne liturgije – naj vse to hitro uniči ali pa spravi na varno, kajti srbska kultura bo vsak čas na črni listi izganjalcev hudice iz ubogega slovenskega telesa. Ime Nušić lahko zašepetate samo v krogu svojih najzanesljivejših bližnjih, ob imenu Seleš morate obvezno nadvse zaničljivo pljunuti, na glas morate razlagati, da vam gredo slike Lubarde na bruhanje in da je Mokranjac navaden srbofašist. Srbske kletvice so strogo prepovedane /ježešmarija, kako bomo pa Slovenci poslej sploh kleli?/, Donava pa z Madžarske poslej teče naravnost v Romunijo. Kar se pa nas tiče, nam je lastna kultura čisto dovolj, so oni dan množično trdili poslušalci vseslovenskega radija.

Nič ni lepšega od kikirikanja na lastnem kupu gnoja. Pravo blagovozvočje pa je, če to v duetu počneta narodnodemokratska mlada inaktivna in nacionalistični Jelinič, s čimer pa zgodbe še ni konec, ker imamo Slovenci tako zelo radi oktete. Kar zadeva »srbohrvaščino«, pa tako poznate zgodbo o slovenski stari mami, ki je sredi Zagreba na glas rekla, da je od hoje trudna, in so jo odpeljali v porodnišnico.

Boža Gloda

Združevanje slovenske levice (5)

»EVROPA KDAJ?«

Koliko strank bo levo od liberalnega bloka (LDS, DS, ZS), je seveda nagradno vprašanje. Poleg parlamentarnih strank (SDSS, SDP, SSS) imamo še dve, ki sta po volitvah pridobili poslanca s prestopom (SDU, SKS), pa še tri povsem izvenparlamentarne (DSS, DeSUS, Naprej). Zadnja, idrijska »Naprej«, je lokalna, vendar smo se nekako navadili, da jo štejemo. V »formuli 4« tako nastopajo Delavska stranka, demokratični upokojenci, krščanski socialisti in Naprej. Toda dlje od deklaracije pri »formuli 4« še ni prišlo. SDU je s svojim prvim poskusom (SDU + Balažiceva »Nova socialdemokracija« + krščanski socialisti + Delavska stranka) propadla, novi poskus s »formulo 7« (SDU, SSS, DS, SKS, DeSUS, Naprej + SDP) pa si je Močnik spodminiral sam s svojimi nediplomatskimi in preuranjenimi napovedmi v »Dnevniku« (7. 7. 1992). Prav tako pa bi taka združitev sedmih namesto osmih pomenila pridružitve vseh majhnih k SDP-ju. Kakor je »formula 4« ugodna za SDP kot pobočnica, tako je sedaj vsem jasno, da tudi »formula 6« vmes med SDP in SDSS komaj zadostuje za skupščinski prag. Ker pa je »formula 6« samo teoretskega pomena, bi to pomenilo združitve SSS, SDU in krščanskih socialistov (SKS), medtem ko se delavska in demokratično-upokojenska odločata med parlamentarnimi strankami. Sivi panterji so se po pregonu iz Demosa, kjer jih Pučnik ni več potreboval, pridružili Drnovškovi LDS. Združitev krščanskih socialistov s SZDL/SSH, ki dve leti nazaj za Kocbekov spomin niti slišati ni hotela, je vprašljivo, oziroma bi bilo možno samo v sklopu širše združitve levica na socialdemokratski osnovi. Prav zgodba o krščanskih socialistih je ključna za razumevanje slovenske levice, od NOB do sedanjega trenutka. Kolikšen je bil resnični poslušal na levi za avtentično skupino in avtentično idejo, nam pokaže zloraba Kocbeka v NOB in v nič manjši meri zloraba Petra Kovarja naprej v SZDL in nato še v senčni vladi. Ali je levica (združena, seve) pripravljena sprejeti krščansko-socialistično idejo kot enakovredno ali pa jo rabi samo za kontriranje Peterletu, je tista testna točka, ki bo povedala, koliko se je levica znebila tradicionalnega protikršćanstva na eni in boljševiškega manipuliranja z »levimi kristjani« na drugi strani. Za levico ni dovolj samo, da se združi in preživi volitve. Levica mora pripoznati socialdemokratsko in ne komunistično (oz. »socialistično«) opcijo, torej demokratično nasproti totalitarni opredelitvi. Tu pa imata nekomunistična socialdemokracija in krščanski socializem večjo težo, kakor pa jo kažeta v procentih javnomnenjskih anket. Morda je v tem tudi skrivnost tistih procentov, ki si jih Pučnikova SDSS s svojimi dejanji ni prislužila.

Za primerjavo s slovensko strankarsko sceno naj posluži sosednja Hrvaška. Volitve je preživela samo SDP z nacionalno listo. Ker pa je bil edini predsedniški kandidat na levici socialist (SSH) Silvije Degen, je tudi on dobil istih 5%. To kaže samo na prisotnih toliko in toliko odstotkov glasov) 5% na Hrvaškem, verjetno 10–15% na Slovenskem) za »levico«. Hkrati pa to opozarja na neustreznost vseh oblik politične organizacije in kadrovske zasedbe na tej »levici«. Na Hrvaškem se nek-

danje partijske frakcije (SDP, SDU), nekdanja SZDL (SSH) in nekomunistična socialdemokracija dr. Vujića (SDH) niso mogle, znale ali hotele združiti. Ker tudi na Slovenskem očitno ni pogojev za eno samo, novo in združeno socialdemokratsko stranko, je sedaj vprašanje, ali bomo imeli tri (SDSS, SDP »ter formulo 6«, tj. ves drobiž vmes), samo dve (SDP in SDSS) ali več strank. Ko govorim o možnosti samo dveh strank, govorim o tem, da bi si SDP in SDSS nekako pridobili in porazdelili preostale parlamentarne in izvenparlamentarne stranke. Za SDP je seveda najslabša možnost, če namesto »formule 7«, ki jim jo je pripravil Močnik, kolikor je sploh bila kdaj realna, nastane njena zrcalna slika. SDP se namreč nikoli ni zavedala, kaj je komunizem v resnici bil in kakšen je bil videti z druge strani policijske palice, oznovskega likvidatorskega voda, udbovskega mikrofona ali partijske »zgodovinske« seje. Tudi »formula 7« je pomenila samo evtanazijo prenoviteljstva. Toda prenovitelji menijo, da lahko s prenoviteljsko pozo zdržijo, pa čeprav jim ankete kažejo dolgoročno tendenco navzdol. Kljub nezadovoljstvu z Demosom SDP ni pridobila niti enega procenta popularnosti. SDP ni uspela tam, kjer je njeni mladinski podružnici uspelo. Kar je bila ustrezna politika v »slovenski pomlad«, ni zadostno v demokraciji. Od tega v SDP dojemajo samo, da so potisnjeni ob zid. In nič več, zato ker niso sposobni premisliti komunizma. Priznavanje zgrešenosti komunistične vladavine (kenotaf za dachavce, antidolomitska izjava SDP-SKS) ne zadostuje. V medijski dobi so potrebne nove osebnosti, vprašanje pa je, ali jih SDP ima in koliko jih ima. Preživetje kompromitirane vodstvene garniture v SDP bo plačevala vsa levica na Slovenskem. V najslabšem primeru bo namesto sodobne evropske socialdemokracije na »levi« zavzemal prostor liberalizem, značilen za politično sceno 19. stoletja. SDP sicer navzven deluje civilno, toda splet kadrovskih rešitev, politične predzgodovine in sedanjih razmerij moči je tisto, kar je SDP zares v političnem prostoru. Če je SDU propadla s svojimi združitvenimi poskusi zaradi polslovesnega odnosa do tistih, ki jih je hotela združiti, je SDP padla na svojih metodah, ki so spominjale na predvojne (vlada v senci, npr.). Nihče ne želi postati ujetnik neke že določene politike, še manj pa okrasek v kaki novi ljudski fronti. Prav tako nihče ne nase sprejema partijske hipoteke, ki se končno kaže v tem, kako je SDP »izvisela« ob svojih nekdanjih podrejenih in transmissijskih mladincih oz. frontnikih. Prenova je samo prilaganje SDP-ja na nove razmere, očitno pa ni politika, pod katero bi se druge leve skupine podpisale. Bolj ko bo SDP poskušala igrati siceršno igro politične moči, manj ji bo uspelo. Če se izrazim filozofsko, je »nominalizem«, torej obstoj običajnih pojmov kot imen, usoda prenoviteljev: v posesti demokracijskega socialističnega imena in ideje so drugi, tj. socialdemokrati, delavci, krščanski socialisti. Da so to nekateri dojeli, kaže posvojitve SDSS s strani politične elite. Vse ostalo je agonijska levica, Evropa, vsaj tista socialdemokratska, pa je še daleč, torej ni »Evropa zdaj«, temveč je pravišnje geslo »Evropa kdaj?«.

Mladen A. Svarc

Metamorfoze

okrog nje vse cedi od obljub, da hoče biti samo profesionalna organizacija in nič več. Da je policija varuh režima, ali, kakor se lepo reče, ustavne ureditve, se je lepo pokazalo tudi te dni, ko je malce potipala obisti nacionalističnih šefov in mora sedaj poslušati, da je beograjsko komunistična, kar seveda pomeni, da imamo pri nas beograjski komunistični režim.

No ja, take oslarije seveda niso nič novega. Za policijo pa vsekakor ni posebno zdravo, če jo vodi strankarski šef. Seveda to ni zdravo tudi za šefa policije. Saj mora biti hudirjevo naporno, če moraš biti, denimo, ob devetih strankarski lider, potem pa odkorakaš v službo, in moraš, ko stopiš čez prag, pozabiti na vse drugo in se preleviti v strokovnjaka. Takele metamorfoze bi bile hudo naporne celo za kakega ekološkega ministra, ki se za režim lahko bojuje kvečjemu s kakimi protinuklearnimi plakati, kaj šele za notranjega ministra, ki ima pod sabo kar nekaj tisoč oboroženih fantov.

Gospod Čelik torej skrbi za zdravje in dobro počutje svojega šefa. Verjetno že ve zakaj. Seveda gospod Čelik skrbi tudi za zdravje in dobro počutje celotne policije in tudi v tem primeru najbrž dobro ve zakaj. Zakaj gospod Čelik to počenja, najbrž dobro veda tudi gospod minister in celotna policija.

Toda, gospod Čelik skrbi tudi za zdravje in dobro počutje stranke gospoda ministra, ki se ji pravi demokratska. Ker gospod minister namreč nikakor ne misli odložiti svoje najvišje strankarske funkcije, bi se tega lahko spomnili v Demokratski stranki. Toda tem sploh ne pride na misel, da bi svojega predsednika zamenjali, ker je obenem notranji minister, in tako poskrbeli za dobro zdravje in počutje gospoda ministra, njegove policije in še lastne stranke. Gospod Čelik je vsekakor ugleden mož. Morda bodo njegove besede segle do možganov demokratskih uglednikov, če že v ministrove nočje.

NEKAKŠEN SODOBEN VEROUK

No, pa smo po prvem dolgem vročem poletju v samostojni Sloveniji končno dočakali še predlog za uvedbo obveznega izbirnega predmeta v naše šole, ki naj bi učvrstil krščanske korenine in etos slovenskih otrok in jih spoznal z religijami. Nekakšen sodoben verouk naj bi bil to.

Starši imajo pravico do vzgoje svojega otroka tudi na verskem področju. Tako ga bomo v verskem smislu obdelovali starši, cerkev in. če bi bil predlog sprejet, tudi državna šola. Čas je pravi, saj smo izgnali marksizem in moralno vzgojo in tako omogočili prostor za druge nauke. Tudi verskih komisij nimamo, ki bi lahko strpno in kontinuirano urejale odnose med državo in verskimi skupnostmi. Tako smo vsaj bližje trenutku, ko bomo prišli tudi do državne ali državnih ver. Po mojem

mnenju je to nekaj, kar ne gre vstric s sodobnim človekom in njegovo osebnostjo in zasebno intimno, lastnino, vestjo, nazorom...

Kot oče dveh otrok, ki se že samostojno odločata, čutim, da skuša nekdo s pomočjo tudi moje države poseči v vzgojo vnukov in jim podariti prek boga ljubezen do bližnjega, vem pa, da to doma zmoremo sami. Nekdo posega v družino zaradi nekakšne svetosti, ki jo spoštujem in cenim pri vseh, ki so se odločili za takšno življenjsko prepričanje. Toda v imenu svojega prepričanja naj pustijo svobodo tudi nam – drugače mislečim.

Milan Bratec

Svobodni Sindikati Slovenije

PRITOŽBE NE POPRAVLJAJO KRIVIC

Svobodni sindikati so na tiskovni konferenci ta teden razgrnili svoje poglede na zakon o delovnih in socialnih sodiščih ter na nadaljevanje pogajanj o kolektivnih pogodbah. O zakonu, ki je v skupščinski proceduri in ki upošteva vsaj nekaj predlogov svobodnih sindikatov, sta govorila **Dušan Semolič** in **Gregor Miklič**. Oba sta zagovarjala tezo, da delavci potrebujejo hitro, učinkovito in pravično sodno varstvo. Izrazila sta bojazen, da bo organizacija delovnih sodišč zmanjšala možnosti delavcev za uveljavljanje njihovih pravic. To še posebej velja za socialno sodišče, ki bo le v Ljubljani in bo obravnavalo vse zadeve s področja zaposlovanja, zdravstva in pokojninskega zavarovanja. Semolič in Miklič sta menila, naj bi sodišča nosila breme dokaznega postopka. Zakon naj bi imel določbe, ki bi omogočile čim hitrejšo reševanje delovnih sporov, tako kot na primer v Italiji, kjer takšni postopki trajajo le deset dni. Oba govornika sta opozorila na sodne takse, ki bi lahko številne delavce odvrnile od uveljavljanja njihovih pravic, saj nimajo denarja niti za najbolj nujne življenjske stroške. Razmišljala sta o možnosti, da bi te takse za delavce plačeval njihov sindikat, ki pa zdaj nima sredstev za ta namen.

Delovni spori naj bi se reševali po zakonu o pravnem postopku, ki po mnenju Gregorja Mikliča ni prilagojen tej problematiki, zlasti pa ne kolektivnim sporom. Po Mikličevem mnenju bi bilo bolje, če bi v zvezi s tem sprejeli posebni zakon, katerega zasnovno so strokovnjaki pripravili že pred leti. Zakon naj bi definiral tudi kolektivne spore, saj ne bo dobro, če bo šele sodna praksa odkrila, kaj se skriva za tem izrazom.

Reševanje delovnih sporov v razvitih deželah ne poteka le na sodiščih, temveč v predhodnih postopkih. V svetu poznajo arbitraže, meditacije in druge oblike posredovanja. Po podatkih Dušana Semoliča se v Nemčiji na ta način reši

kar 65 odstotkov delovnih sporov. Bistveno je, da so v vseh teh deželah sodišča dolžna doseči poravnavo oz. sporazum brez pravnega postopka.

Delavcem in svobodnim sindikatom je jasno, da se je iztekel čas za sodišča združenega dela. Prav zato opozarjajo poslance, da bo obenem z uveljavitvijo novega zakona treba nadoknaditi tudi dve-do triletno zaostanke sodišč združenega dela. Svobodni sindikati mislijo, da zakon sam po sebi ne bo izboljšal stanja na tem področju, saj bo težko spremeniti zakoreni-

njeno miselnost, da je vse prav, ker sodišča lahko popravljajo krivice, storjene delavcem. Poslanci se morajo zavedati velike odgovornosti do delavstva in s tem zakonom ne smejo zavlačevati tako kot z lastninskimi in nekaterimi drugimi predpisi.

V kratki razpravi smo se pogovarjali tudi o možnosti revizije vseh sporov, ki so se pravnomočno končali na sodiščih združenega dela. **Vinko Kastelic** je omenil možnost, da bi z zakonom razveljavili prejšnje predpise o moralno-politični primernosti kandidatov za razpisana delovna mesta.

Povedal je, da so v času njegovega osemletnega mandata imeli 7 takšnih primerov na sodišču združenega dela R Slovenije. O reviziji vseh drugih sodb v škodo delavcev bi lahko govorili le v povezavi z možnostjo obnove postopkov, ki so bili pred leti zakoniti, delavci pa so izgubljali, ker nihče ni hotel nasprotovati njihovim direktorjem. **Brane Mišič** je govoril o pogledih svobodnih sindikatov na kolektivne pogodbe in na pogajanja o njihovih spremembah ter o socialnem paktu. **Dejal je, da je september pravi čas za pogajanja**

o spremembah in dopolnitvah vseh kolektivnih pogodb. Trajično bi bilo, če se pogajanja ne bodo nadaljevala, saj 19. oktobra poteče veljavnost splošne kolektivne pogodbe za negospodarstvo. Svobodni sindikati razglašajo, da bodo na teh pogajanjih zahtevali maksimum za delavce, vendar ne toliko, da bi plače ogrozile razvoj.

Svobodni sindikati se zavdajo, da so pogajanja lahko le kompromis, kar pomeni zblíževanje nasprotnih stališč. Na letošnjih pogajanjih bodo svobodni sindikati upoštevali geslo »treba je preživeti« in šele

kasneje bodo lahko nastopali z geslom »kako boljše živeti«.

Brane Mišič je opozoril, da pogajanja o spremembah in dopolnitvah KP ne morejo uspeti, če jih bo nasprotna stran reducirala zgolj na pogovore o izhodiščnih plačah. Svobodni sindikati po njegovem mnenju ne vidijo razlogov za različno ceno delovne sile v gospodarstvu in negospodarstvu. Po Mišičevem mnenju je izhod iz sedanjega pat položaja možen le potem, ko bodo udeleženci odstranili zatohlo nezaupanje.

Franček Kavčič

DELAVCEM GRE ZA VARNOST, NE ZA DELNICE

Naš sogovornik **Ivan Furlan-Kodermac** je pred tremi meseci postal predsednik Svobodnih sindikatov Posočja. Pred tem je bil namestnik družbenega pravobranilca samoupravljanja, kjer je imel pogoste stike s sindikati. Po poklicu je diplomirani ekonomist.

Predsednik pravi, da je v njihovo območno organizacijo včlanjeno 16 tisoč zaposlenih, 13 tisoč v Novi Gorici in 3 tisoč v Tolminu. Zaradi nekaterih nesoglasij so se od njih pred dvema letoma ločili sindikati iz Ajdovščine, medtem ko se sindikati iz Idrije povezujejo v Ljubljano. Na sedežu območja v Novi Gorici je ob predsedniku zaposlena še pravica, dve administrativni delavki, ena delavka pa dela po pogodbi. V Tolminu so Svobodni sindikati prav te dni pridobili nov poslovni prostor v stavbi bivših družbenopolitičnih organizacij in tam dvakrat mesečno dežura njihov pravnik. Ivan Furlan-Kodermac ugotavlja, da bo treba za članstvo v tolminski občini boljše poskrbeti, zato razmišljajo o zaposlitvi sekretarja,

ki bi polovico delovnega časa delal v Tolminu in skrbel za nekatere odbore sindikatov dejavnosti. Novi predsednik ni podrobno seznanjen z vsemi kadrovskimi vprašanji bivšega občinskega sveta v Tolminu, pravi pa, da sta tako bivši predsednik Dario Flaž in bivša tajnica dobila kapitalizacijo od zavoda za zaposlovanje in torej ne drži, da sta ostala brez vsega, kot smo 14. avgusta zapisali v DE.

Dodal je, da sta oba ves čas pomagala sindikalistom iz tolminskih podjetij in letos odprla zasebno trgovino v prostorih bivšega občinskega sveta ZSSS.

Svobodni sindikati Posočja nimajo skoraj nobenih podatkov o delovanju konkurenčne Neodvisnosti. Njihovo prisotnost so opazili v Keramiksi, kjer imajo večino članstva, Gostolu, kjer sindikalni profesionalci dela za oba sindikata (?), in v Meblu. Ko so pripravljali praznovanje prvega maja v Opatjem selu, pa je Neodvisnost odbila predlog za sodelovanje, češ da je praznik ostanek starega sistema.

Osrednji problemi Svobodnih sindikatov Posočja so po Ivanovem mnenju tako kot drugje v Sloveniji povezani z uveljavljanjem kolektivnih pogodb. Po njihovih podatkih so v najtežjem položaju delavci Mebla, vseh družb, ki so nastale iz njega, dve sta že v stečaju. Ko so sindikalisti ene od družb v stečaju izsiljevali plačo, so ugotovili, da njihov vodja ne ve niti, kdo je njihov stečajni upravitelj. Plačo za julij bodo delavci dobili, le če bo kupec iz Italije takoj plačal to, kar naj bi zdaj delali. Ker pa delavci stavejo oz. nameravajo kar doma počakati na plačo, iz vsega tega verjetno ne bo nič. Že več let so težave v Cicibanu, Avtoelektriki, letos pa se pojavljajo tudi v nekdanji ugledni podjetji, kot je na primer Primeks. Delavke poslovne enote Almire iščejo možnost za osamosvojitve v povezavi z enim od podjetij. Predsednik spoznava, da firme, ki zdaj še zagotavljajo socialno varnost zaposlenim, ne vedo, kako bodo poslovale čez nekaj mesecev, še manj pa v prihodnjem letu.

Ivan Furlan – Kodermac

Drugi pereč problem Svobodnih sindikatov Posočja je premajhna usposobljenost sindikalnih zaupnikov v podjetjih. To se vidi zlasti na pogajanjih za pravice delavcev iz kolektivnih pogodb. Ta po-

gajanja so pogosto posledica spontanosti delavskih protestov in opozorilnih stavk. Sindikalni zaupniki šele takrat iščejo pomoč območne organizacije. Zaradi tega bodo v Posočju ponovno organizirali usposabljanje sindikalnih zaupnikov in skušali skrbeti, da bi bili na sindikalne funkcije izvoljeni boljše usposobljeni kadri.

Kar zadeva lastninjenje, so v Posočju takšni primeri, da bi bilo po mnenju našega sogovornika bolje imeti kakršenkoli zakon, kot pa sedanj pravni kaos. Predsednik je prepričan, da bi večina delavcev raje imela zagotovilo za materialno in socialno varnost kot delnice svojega sedanjega podjetja. Eden od večjih zapletov se prav zdaj razpleta v Grosistu, o čemer pišemo v posebnem sestavku.

Sindikati Posočja so v preteklih letih razvili sodelovanje in dobre odnose z vsemi tremi sindikalnimi zvezami iz sosednje Italije. Ivan pravi, da je zato posebej zaslužen **Adriano Devetak**, dosedanj predsednik Svobodnih sindikatov Posočja. Sindikati iz Gorice so v dogovoru z njimi vodili že dve akciji za pomoč beguncem. CGIL namerava v Novi Gorici odpreti pisarno za pomoč ljudem, ki v Italiji iščejo informacije o socialnih pravicah, zlasti o pokojninah.

Franček Kavčič

USTAVNOPRAVNA IN PRAVNA OPREDELITEV STAVK (3)

Piše: mag. Viktor Lednik

Besedilo je avtor objavil v reviji Naše gospodarstvo. Za objavo v DE ga je z avtorjevim dovoljenjem priredil **Franček Kavčič**.

Splošne stavke imajo politični pomen

Obstajajo pa seveda tudi izjeme, ko se v gospodarskih dejavnostih za izvedbo stavke zahtevajo določeni pogoji. Tako se zahteva, da mora stavko obvezno organizirati sindikat in da se mora pred stavko obvezno pogajati z delodajalci. Šele po neuspešnih pogajanjih se lahko začne stavka v okviru taktike, ki jo izvede sindikat skupaj z delavci. Posebno poglavje predstavljajo tudi stavke, katerih namen ali posledica bi bila ogrožanje človeških življenj in povzročanje namerne škode ter uničenja materiala. Stavke s takšnimi posledicami smatra pravna teorija za zlorabo pravice do stavke in jih okvalificira celo kot kaznivo dejanje. O prepovedi ali omejitvi stavk lahko govorimo tudi tedaj, ko gre za splošne, množične stavke, s katerimi se ohromi gospodarstvo velikega območja ali celo celotne države. V takih primerih gre za prepovedi in omejitve zaradi tega, ker vsebina oziroma cilji takšnih stavk niso zgolj ekonomsko-socialne zahteve, ampak vsebujejo tudi politične zahteve. Takšne stavke postanejo ne samo ekonomski, ampak že tudi močan politični problem, v okviru katerega nastaja ogromna nacionalna škoda, ki lahko povzroči zlom ekonomskega pa tudi političnega sistema neke države. Zato je razumljivo, da so takšne stavke omejene ali celo prepovedane. Predsednik združenih držav Amerike ima pravico po Taft-Hartleyjevem zakonu odrediti poseben postopek za mirno reševanje konfliktnih situacij, če bi stavka povzročila ohromitev ali ogrožanje dela nacionalnega gospodarstva, v katerega je vključeno tudi

področje trgovine, narodnega zdravja in nacionalne varnosti.

V takšnih primerih pride običajno do razglasitve delne ali splošne mobilizacije. Delavce mobilizirajo in na ta način prisilijo, da delajo. Kršitev mobilizacije pa seveda pomeni kaznivo dejanje. Z mobilizacijo se seveda problem lahko reši na učinkovit način. Vendar pa se z mobilizacijo v bistvu suspendira ustavna pravica delavcev do stavke. Zato se s takim načinom reševanja interesnih delovnih sporov ne strinjam, pa naj gre za stavke v materialni proizvodnji ali v družbenih dejavnostih.

Pogodba ne more razveljaviti pravice do stavke

Zanimivo je tudi vprašanje, kaj pomeni sklenjena kolektivna pogodba z ozirom na prepoved ali omejitve stavk, še posebej, če takšna pogodba vsebuje tako imenovano klavzulo sindikalnega miru. Sklenjena kolektivna pogodba je vsekakor pravni akt, ki pogodbeni stranke zavezuje k določenemu ravnanju. Vsako odstopanje od določil pogodbe pomeni kršitev sklenjene pogodbe. To velja še posebej, če na sklenjeno kolektivno pogodbo gledamo izključno s civilno pravnega vidika. Zaradi takšnega gledanja nekateri pravni teoretiki menijo, da sklenjena delovna pogodba pomeni tudi izključitev svobode oziroma pravice do stavke, ker so delavci in delodajalci s kolektivno pogodbo točno določili pogoje, pod katerimi bodo delavci delali. Menim, da v tem primeru ne moremo kolektivne pogodbe ocenjevati samo s civil-

nopravnega vidika, ampak tudi z delovnopravnega in nenazadnje ustavnopravnega vidika. Kolektivna pogodba je sklenjena v času, ko so normalni oziroma sprejemljivi tudi drugi pogoji, kot npr.: odnos med višino plač in cenami, sprejemljivi socialni, pokojninski in invalidski pogoji. V času po sklenitvi kolektivne pogodbe pa lahko pride do porušitve teh razmerij in pogojev, ki seveda pomenijo bistveno drugačno ravnanje sindikata in delavcev. Zato imajo v primeru, da sindikatu in delavcem ne uspe po redni poti spremeniti določb kolektivne pogodbe, pravico to spremembo izsiliti s stavko.

Pomemben je tudi ustavnopravni vidik, še posebej tam, kjer je svoboda stavke oziroma pravica do stavke zapisana v ustavi, zakonu ali ratificirani mednarodni pogodbi. Kjer je pravica do stavke zapisana v ustavi, bi bilo odrekanje te pravice delavcem s sklenjenjem na sklenjeno kolektivno pogodbo protustavno oziroma nezakonito. Sama sklenjena kolektivna pogodba, tudi če nima določb o stavkah, namreč ne more de jure prepovedovati oziroma izključevati neke pravice, če je ta zapisana v ustavi, zakonu ali ratificirani mednarodni pogodbi.

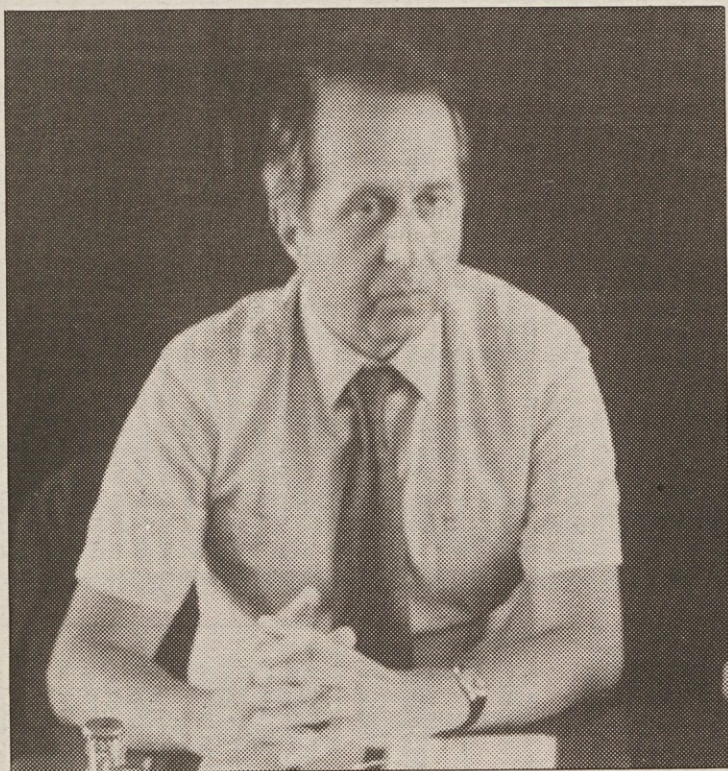
Delodajalec je močnejša stranka

Teorija in praksa o kolektivni pogodbi pa poznata celo vrsto klavzul, ki so sestavni del kolektivne pogodbe. Med takšne klavzule sodita tudi klavzula o sindikalni varnosti in klavzula o varnosti podjetja, ki se običajno izraža s klavzulo o prepovedi stavke oziroma o sindikalnem miru. Medtem ko želi sindikat s klavzulami o sindikalni varnosti doseči, da bi delodajalec zaposloval samo ali predvsem delavce člane sindikata, ki je podpisnik kolektivne pogodbe,

pa se želijo delodajalci in njihova združenja s klavzulami o sindikalnem miru zavarovati pred sindikati in delavci, da ne bi organizirali stavk. Kar zadeva klavzule o sindikalnem miru, pravni teoretiki niso enotni. Eni trdijo, da so takšne klavzule nezakonite, drugi pa, da so dopustne. Menim, da so takšne klavzule dopustne le v primeru, kadar jih predpisuje oziroma dovoljuje zakon, ki ureja pravico do stavke ali svobodo stavke. Težave pa nastanejo takrat, kadar ustava ali zakon izrecno ne dovoljujeta možnosti urejanja pravice ali svobode stavke v kolektivnih pogodbah, pogodbene stranke pa jih kljub temu vnesejo v kolektivne pogodbe. Zagovorniki trditve, da je stavka nezakonita, če je izključena s klavzulo o sindikalnem miru v kolektivni pogodbi, opirajo te trditve predvsem na dejstvo, da je kolektivna pogodba začasna in jo je po preteku roka možno spremeniti, in pa na dejstvo, da gre za pogodbeni dogovor, ki ga je po civilnem pravu treba spoštovati. **Pritrjujem tistim, ki trdijo, da je vnašanje klavzul o sindikalnem miru v kolektivno pogodbo nezakonito, kljub temu da v ustavi ali zakonu ni izrecnih določb o prepovedi vnašanja takšnih klavzul.** To svojo trditev opiram predvsem na dejstvo, da kolektivna pogodba lahko samo izboljša, ne sme pa poslabšati pogojev dela in zaposlitve. Kadar je svoboda stavke ali pravica do stavke zapisana v ustavi, zakonu ali ratificirani mednarodni pogodbi, pomeni vnašanje klavzule o sindikalnem miru v kolektivno pogodbo neskladnost take pogodbe z ustavo ali zakonom oziroma ničnost pogodbe. Seveda v tem primeru ni nujno, da gre za ničnost celotne kolektivne pogodbe. Nična bi bila v tem primeru sama klavzula o sindikalnem miru. Veljavnosti takšne klavzule ne moremo opravičevati niti s teorijo »kar ni izrecno prepovedano, je dopustno«, saj bi tudi v tem primeru, nasprotovali osnovni zahtevi kolektivne pogodbe, da se z njenimi klavzulami ne smejo poslabšati delovni pogoji iz zaposlitve. Pri vnašanju klavzul o sindikalnem miru ne gre zanemariti tudi dejstva, da je delodajalec mnogo močnejša stranka pri sklepanju kolektivne pogodbe kot pa sindikat, saj ima na svoji strani ekonomsko moč, na osnovi katere lahko vsiljuje pogoje za sklenitev kolektivne pogodbe. Kolektivna pogodba s klavzulo o sindikalnem miru bi v primeru, kadar je svoboda stavke ali pravica do stavke zapisana v ustavi, suspendirala ustavno pravico delavcev, kar pa je z ustavnopravnega vidika nesprejemljivo.

Nadaljevanje prihodnjic

EVROPSKA KONFEDERACIJA SINDIKATOV SE BO REORGANIZIRALA

Emilio Gabaglio

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije je v začetku marca letošnjega leta poslala Evropski konfederaciji sindikatov (EKS) vlogo za polnopravni sprejem v članstvo. Njen generalni sekretar Emilio Gabaglio je ZSSS nato obvestil, da je s prošnjo seznanil sekretariat in da bo o tem stekel običajen postopek.

V ZSSS smo se razveselili, ko smo konec julija dobili potrdilo iz Bruslja, da namerava konec avgusta generalni sekretar EKS obiskati Slovenijo. S takojšnjim odgovorom smo mu sporočili tudi okvirni program obiska pri ZSSS in predstavnikih slovenske vlade.

Tu pa so se stvari začele zapletati, saj se je izkazalo, da misli Emilio Gabaglio obiskati tudi Neodvisnost – KNSS; še več, celoten obisk je bil v aranžmaju te sindikalne organizacije, ki je v Bruselj poslala svoj, z nami neusklajen program obiska.

In tako je generalni sekretar Emilio Gabaglio v spremstvu predstavnika CISL Vittoria Giustine zamudil na razgovor s predsednikom ZSSS in člani predsedstva ter predsedniki in sekretarji sindikatov dejavnosti več kot 45 minut; za več kot toliko so ga zadržali predstavniki Neodvisnosti. Gospoda Gabaglia so zanimali predvsem: razvoj ZSSS v neodvisni samostojni Sloveniji, problemi, s katerimi se srečuje, odnosi z vlado in drugimi institucijami sistema, vpliv sindikalne in delovne

zakonodaje na delo sindikalne organizacije, kolektivno pogajanje in socialni pakt ter razvoj gospodarstva in privatizacijski procesi. Na vsa ta vprašanja so mu odgovorili predsednik in člani predsedstva. Dušan Semolič je gospoda Gabaglia vprašal, kakšne so možnosti, da bi bila ZSSS čimprej sprejeta v Evropsko konfederacijo sindikatov. Gabaglio mu je povedal, da bo decembra letos seja upravnega odbora EKS, ki bo obravnavala našo prošnjo. Dodal je, da se bo morala, tako kot se preobražajo bivše vzhodne socialistične države, reorganizirati tudi EKS. Po sedanjih pravilih ne bi mogli včlaniti ZSSS v EKS, ker je bilo to mesto rezervirano samo za Jugoslavijo, saj so člani EKS lahko samo sindikalne organizacije, katerih države so članice EGS, EFTE in Sveta Evrope. Zato je treba za proučitev novih razmer in priprav vseh možnih rešitev več časa, je dejal Gabaglio.

Možnosti sodelovanja z EKS pred sprejetjem v polnopravno članstvo pa vseeno so, in sicer prek sindikalnih forumov pri EKS kot stalnih organizacijskih oblik in vzpostavljanju stikov. EKS že sedaj kaj naredi za sindikate bivših komunističnih držav, redno se sestajajo na konferencah in seminarjih in podobno. Gabaglio je predstavnik ZSSS povabil, naj se udeležijo forumov v oktobru in decembru letos, ter tudi raz-

ličnih seminarjev, ki jih organizira EKS. ZSSS pa so na razpolago tudi brezplačne storitve centrale EKS za ekonomsko raziskovanje pri sindikatih, ki ima v načrtu vzpostavitev mreže za tehnično in podatkovno sodelovanje med sindikati. Gabaglio je ZSSS in Neodvisnost – KNSS pozval, naj se aktivno vključita v predlaganje projektov na področju zaposlovanja, prekvalifikacij, socialne politike in podobno v okviru projekta FAR. Gabaglio je sprožil tudi problem delitve sindikalnega premoženja, ki so ga predstavniki ZSSS pričakovali. Ti so mu pojasnili, da v ZSSS načelno niso proti delitvi sindikalnega premoženja, vendar pa mora biti to stvar dogovora med sindikalnimi organizacijami, ne pa zakonskega urejanja, pomembno pa je tudi število članstva sindikalnih organizacij, s čimer se je Gabaglio strinjal. Pred tem pa bo treba rešiti tudi vrnitev predvojne sindikalne lastnine sindikatom, ki jim jo je odvzela država. Generalni sekretar EKS si je nato ogledal še prostore s pristopnimi izjavami in se seznanil z računalniško podprto člansko evidenco ZSSS.

V nedeljo pa sta predsednik ZSSS Dušan Semolič in član predsedstva sveta ZSSS Gregor Miklič sprejela visoka predstavnika Mednarodne organizacije dela, namestnika generalnega direktorja MOD Heriberta Maierja in direktorja regionalnega urada za Evropo Oscarja de Vriesa Reilingha, ki sta bila gosta Ministrstva za delo Republike Slovenije. Gosta je zanimal predvsem pogled ZSSS na zakon o reprezentativnosti sindikatov ter na delovnopravno in socialno zakonodajo. Povedala sta, da so v Evropi mnenja o reprezentativnosti in na kakšen način jo ugotavljati, zelo različna. MOD lahko v primerih, če meni, da je kršena zakonodaja, posamezne države na to le opozori. Osnova so jim sprejete konvencije, sicer pa si prizadevajo za to, da so zagotovljene osnovne pravice sindikatov. Na pogovorih je gosta zanimal tudi odnos ZSSS do socialnega partnerstva. Podprla sta prizadevanja ZSSS, da bi čimprej ratificirali konvenciji MOD št. 144 in 154, kar je

predlagala vladi RS. Tudi predstavnik MOD je zanimal naš odnos do delitve sindikalnega premoženja. Dušan Semolič in Gregor Miklič sta pojasnila, da smo že pred leti vsem sindikatom predlagali, da naj pošljejo pisne predloge o delitvi premoženja, vendar prav od najglasnejših – KNSS

nismo do danes prejeli nobene predloga. Omenila sta problem vračanja predvojnega sindikalnega premoženja sindikatom in poudarila, da se morajo o razdelitvi tega premoženja sindikalne organizacije med seboj sporazumeti. To pa danes, ko je to vprašanje preveč spolitizirano, ni

mogoče. Visoka gosta Mednarodne organizacije dela sta poudarila, da zunanje vmešavanje, tudi z zakonskim urejanjem tega vprašanja s strani države ne pride v poštev, in se strinjala, da je to stvar medsebojnega dogovora med sindikalnimi organizacijami.

Pavle Vrhovec

VSTOPNICA ZA SVET EVROPE

Slovenija je zaprosila za članstvo v Svetu Evrope, organizaciji, ki velja za prvo stopnico evropskega povezovanja. Svet Evrope so leta 1949 na začetku hladne vojne ustanovile evropske države z namenom ohraniti zahodnoevropske vrednote. Še danes se Svet Evrope ne ukvarja z vprašanji gospodarstva, obrambe in zunanje politike. Toda moralnega vpliva te organizacije ne velja zanemarjati.

Parlamentarna skupščina Sveta Evrope je maja letos zadolžila svoje odbore, naj pripravijo mnenja, ali Slovenija sodi v to institucijo. Jeseni bodo tako Slovenijo obiskali trije odbori. V avgustu pa sta bila v Sloveniji na obisku prof. dr. F. Matcher, sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice in sir Basil Hall, član Evropske komisije za človekove pravice. Njuna naloga je bila preveriti, ali slovenska zakonodaja zagotavlja spoštovanje temeljnih človekovih pravic in svoboščin.

Ena izmed le-teh je tudi pravica do svobodnega združevanja. Sem sodi tudi pravica do svobodnega združevanja v sindikate. Evropska gosta sta se zato v času svojega obiska srečala tudi s predstavniki slovenskih sindikatov.

Vabilu Franceta Bučarja, predsednika skupščine Republike Slovenije so se med sindikalisti odzvali predstavniki Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in Neodvisnosti – Konfederacije novih sindikatov Slovenije.

Brez svobode sindikalnega združevanja torej ni vozovnice v Evropo! Gosta je zanimalo predvsem, ali država slovenskim sindikatom postavlja kakršnekoli omejitve v svobodi organiziranja. Vprašala sta, kakšen je postopek registracije sindikata, ali so sindikati pravne osebe, ali država postavlja pogoje, ki omejujejo svobodo združevanja. Niso pa ju zanimala naša prizadevanja o soupravljanju, ureditvi delovnih razmerij, privatizaciji itd.

Da bi bolje pojasnila svojo nalogo, sta evropska gosta na kratko predstavila, kako Evropsko sodišče za človekove pravice štiti pravico do svobodnega združevanja v sindikate. Sodišče pri tem izhaja iz 11. in 14. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki velja od leta 1953.

11. člen

1. Vsakdo ima pravico, da mirno zboruje in se svobodno združuje, vključno s pravico, da oblikuje in vstopa v sindikate, da bi zavaroval svoje interese.

2. Nobene omejitve teh pravic ne bodo uvedene, razen tistih, ki jih določi zakon in so nujne v demokratični družbi zaradi nacionalne in javne varnosti, za preprečitev neredov ali zločinov, za zaščito zdravja ali morale ali za zavarovanje pravic in svoboščin drugih. Ta člen ne preprečuje, da bi pripadniki oboroženih sil, policije ali državne uprave uveljavili zakonite omejitve izvrševanja teh pravic.

14. člen

Uživanje pravic in svoboščin, določenih v tej konvenciji, je zajamčeno brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodnostni ali družbeni izvor, pripadnost narodnostni manjšini, lastnino, rojstvo ali druge položaje.

Sodišče je trikrat razsojalo o zahtevkih sindikatov za zaščito pravice svobodnega združevanja v sindikate. Šlo je za zahtevo majhnih sindikatov, kot sta belgijski policijski sindikat in švedski sindikat strojevodij. Ti sindikati so se pritožili, ker jim zaradi majhnosti ni bilo omogočeno sodelovanje pri kolektivnem dogovarjanju. Sodišče je z njimi soglašalo.

Gosta pa sta poudarila, da ima pravica do svobodnega združevanja tudi drugo plat medalje. Namreč pravico posameznika, da se ne poveže v noben sindikat. Sodišče je zato obsodilo tudi tiste sindikate, ki so na različne načine onemogočali zaposlovanje delavcev, ki niso bili njihovi člani. Pogovor se je končal tako, da sta gosta zadovoljno ugotovila, da Slovenija izpolnjuje tudi ta pogoj za včlanitev v Svet Evrope.

Lučka Böhm

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 520,00 SIT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Preciščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem. Cena 520,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOvem

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELA VCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● ROKOVNIK – PRIROČNIK '93

Koledarski del – Blok za zapiske – Vsebinski–sindikalni del. Cena 700 SIT.

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti izv. ● Moje pravice na
..... izv. ● Stanov. razmerja izv. ● Nova del. zakon.
..... izv. ● Delavci in uprav. izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Rokovnik–priročnik '93

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

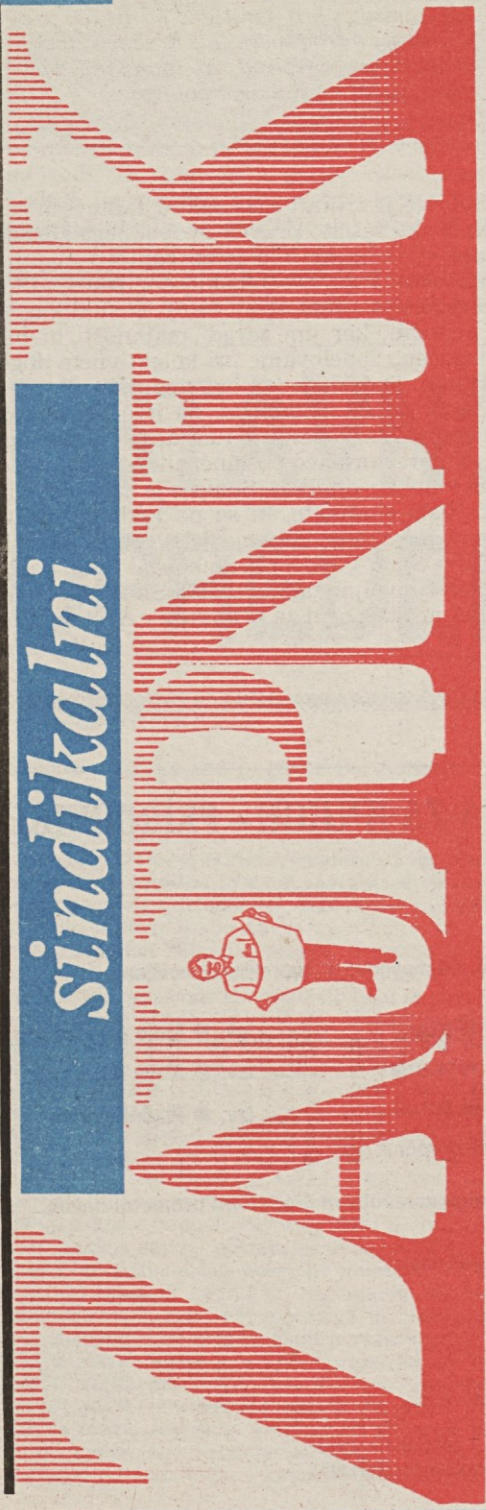
Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

Medtem ko kmet nikoli ni dobil povsem pravične cene za svoj proizvod, tudi delavec v kmetijskih dejavnostih nikoli ni imel plač, kot so jih

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 33

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061 326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061 317-298; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. **Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.**

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

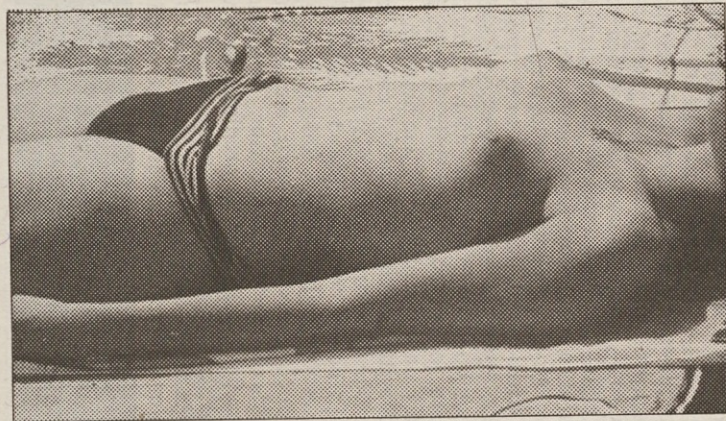
Hribi

1. **Sobe v Kranjski Gori** – s TWC, za dve, štiri ali pet oseb. Cene nočitve od 10 do 15 DEM, polpenzion 25 do 29 DEM. Telefon: (061) 310-047.

2. **Apartmaji v Kaninski vasi** – Bovec dvo- ali enoposteljni apartmaji v celoti opremljeni za 4 oz. 5 oseb v mesecu septembru. Cena dnevnega najema od 23 do 26 DEM v tolarški protivrednosti. Če ste pripravljeni za mala plesarska dela, pa lahko dobite tedenski najem brez plačila.

3. **Dom v Planici** – dvo-, tri- in štiriposteljne sobe. Penzion 15 DEM. Termin po 15. avgustu.

4. **Najem garsonjere v Kranjski Gori** – možen najem za eno leto. Informacije na ATRISU.

Dolgo, skoraj peklensko vroče poletje je bilo letos naklonjeno mnogim slovenskim letoviščem. Posebno tistim, ki se lahko pohvalijo z bogato ponudbo in seveda cenami, ki so še v mejah razuma. Kar dobro so jo letošnje poletje odnesla tudi naša naravna zdravilišča. V pomurskih zdraviliščih so celo izjemno zadovoljni s poletno turistično sezono. Imeli so polne hotele, prav tako vse svoje kampe. In tu sezone še ni konec. Spet je tu veliko tujcev, predvsem iz Nemčije, Avstrije, Švice, Italije. Zanje je tu najbolj privlačen naturistični kamp v Banovskih toplicah, kjer imajo za zahtevnejše goste penzion z 52 ležišči. Poleg kopanja in uživanja pod sončnimi žarki si tu lahko privoščite še najrazličnejše športe, obisk turističnih kmetij, tečaje tujih jezikov, vožnjo z vprego svetovno znanih kasačev, vesele večere v vinskih kletih in še marsikaj drugega. Na primer izlet do Blatnega jezera ali kratek skok v bližnjo Avstrijo. Slika: Sašo Bernardi.

DELAVCI MEDEXA IN DROGE ŽRTVE NATOLCEVANJA

V zvezi z znano »afero propolis«, katere epilog bo na sodišču, lahko mirno zapišemo, da propolis ni škodljiv. Zelo škodljivo pa je tendenciozno in neresnično poročanje nekaterih medijev. Zavajanje javnosti v zvezi s priljubljenim propolisom, ki preprečuje vnetje sluznic ustne votline, žrela in dlesni, blaži herpes in celi površinske rane, bo namreč delavce ljubljanskega Medexa in portoroške Droge veliko stalo. In v tem je največji problem »afere propolis«.

Vse skupaj se je pričelo 21. avgusta, ko je slovensko ministrstvo za zdravstvo izdalo odločbo, s katero je prepovedalo nadaljnjo prodajo propolisa. v obrazložitvi je ministrstvo zapisalo, da je Slovenija uvozila iz Argentine prek Italije »določene količine« propolisa. Takega propolisa, ki je v Argentini botroval štirinajstim smrtnim primerom. Preparat propolisa naj bi bil kontaminiran s strupenim dietilenglikolom.

Se je slovensko ministrstvo za zdravstvo prenašlo? Kaže, da se je, saj ni preverilo svojih trditev. Glodanje slastne kosti, ki jo

je ministrstvo vrglo slovenskim medijem, pa je seveda še najbolj vznemirilo delavce obeh omenjenih podjetij. Vse skupaj je bilo pojasnjeno v štirih dneh in ministrstvo za zdravstvo je svojo še toplo odločbo nemudoma preklinalo. Republiški sanitarni inspektorat je namreč ugotovil, da je propolis, ki ga prodaja Medex povsem neoporečen.

To so potrdile tudi številne analize tako Univerzitetnega zavoda za zdravstvo in socialno varstvo, Zavoda SRS za zdravstveno varstvo, strokovnjakov Univerzitetnega kliničnega centra, Dermatološke klinike, Kardiološke klinike, Kemijskega inštituta Boris Kidrič in še mnogih drugih, ki skrbijo za neoporečnost zdravil. Tudi na tiskovni konferenci, ki so jo pred dnevi sklicali prizadeti, nihče od številnih prisotnih slovenskih strokovnjakov ni omenil, da bi propolis utegnil škoditi zdravju. Izjeme, kot so denimo alergija ali kaj podobnega, pa so že seveda povsem druga zgodba. Vendar propolis sam na sebi ni škodljiv. Mnogi uporabniki ga kujejo v nebo.

Andrej Ulaga

Razpis

Osnovna šola Brezno-Podvelka potrebuje učitelja za slovenski jezik in učitelja za angleški jezik. V obeh primerih za določen čas. Nastop dela takoj. Vse informacije po telefonu: 0602 – 66 433.

Osnovna šola
Brezno-Podvelka

Zdravilišča

1. **Bivalni kontejnerji v Podčetrtku** – za 4 osebe, cena 45 DEM v tolarški protivrednosti. Termin v septembru.
2. **Naravno zdravilišče »Triglav« Mojstrana** – bivanje v dve-, tri- ali štiriposteljni sobah. Cena polnega penziona 24 DEM, polpenziona 21 DEM. Cene za šole v naravi: za predšolske otroke 13 DEM, za osnovnošolce 15 DEM in za dijake do 18. leta 16 DEM. Pokličite 064 891-020.
3. **Prikolica v Šobcu** – prosto od 24. 8. dalje – zaželeni 10-dnevni termini, cena 850 SIT. Pokličite 065 53-411, int. 17.

Morje

1. **Počitniške hišice v Bašaniji**, Savudrija: objekt s 4 sobami s po 4 ležišči. V vsakem objektu so skupne sanitarije. Termin po 14. septembru. Cena penziona 22 DEM v tolarški protivrednosti.
2. **Počitniška stanovanja v Maredi** pri Novigradu: dvosobna stanovanja v počitniškem naselju, v celoti opremljena, trgovina v naselju, plaža idealna za otroke, možnost bivanja za 5 oseb. V sezoni 35 DEM. Termin v septembru.
3. **Oddih v Poreču** – možnosti najema apartmajev v Lanterni, Picalu od 28. 8. do 18. 9. Cene od 25 do 42 DEM. Apartmaji imajo opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, spalnico, kopalnico in verando oziroma balkon. Polpenzijska ponudba na otoku Sv. Nikola pri Poreču – Splendid – dvoposteljni apartmaji z TWC. Polpenzion v času od 28. 8. do 18. 9. je 18 DEM.
4. **Apartmaji v Dajli** – v septembru, opremljeni za 4 osebe. Cena 29 DEM.
5. **Dvosobni apartma v Maredi pri Novigradu** – v mesecu septembru. Praviloma sedemdnevni termini, cena 25 DEM v tolarški protivrednosti.
6. **Dvosobni apartma – LOPARI – Mali Lošinj** – sedemdnevni ali daljši termini v septembru, cena 25 DEM v tolarški protivrednosti. Možnost plačila v dveh obrokih.

Prikolice

1. **Prikolica v AC Izola** – opremljena za 4 osebe, baldahin, senčna lega. Cena septembra 1.300 SIT.

C. PRODAMO

1. Več apartmajev v Kaninski vasi prodamo, apartmaji so enosobni in trisobni. Cena ca. 1350 DEM za m².
2. Garsonjere v Stinici – velikost 25 m² in 24 m² + 20 m² atrija. Ponudbe pod ATRIS.

D. ENODNEVNI IZLET V SLOVENSKEM PRIMORJU – celodnevno križarjenje z barko; ribji piknik, kosilo, sončenje. Skupine od 15–40 oseb. Primerno za sindikalne izlete po slovenski obali. Cena 2000 tolarjev na osebo. Možnost kvalitetnih poslovnih aranžmajev.

E. POSEBNO OBVESTILO – sindikalne organizacije in druge zainteresirane lastnike počitniških domov, stanovanj in bungalovov, ki bi bili zainteresirani za skupno holdinško podjetje v Republiki Hrvaški, vabimo k sodelovanju. Svojo namero sporočite ATRIS-u.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije takoj vplačate 30% celotnega zneska, preostali del mora biti poravnani 12 dni pred pričetkom letovanja. Pri odpovedi, daljši od 30 dni za že rezervirani oddih, zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri odpovedi, krajši od 15 dni, zaračunamo stroške in 20% celotnega zneska. Pri krajših odpovednih rokih zahtevamo plačilo v celoti. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 15 dni pred začetkom letovanja.

Želimo vam prijetno bivanje, kjerkoli ste – Borza sindikalnega turizma.

Direktor borze
Metod Zalar

ŽIVLJENJE TEČE...

Piše:
Mag. Aleksej Cvetko

Prenehanje in izguba pravic

Pravice do družinske pokojnine ne more pridobiti tisti – če pa jo je že pridobil, jo izgubi, ki je s pravomočno sodno odločbo

obsojen za naklepno kaznivno dejanje uboja zavarovanca. Pravico do družinske pokojnine izgubijo s sklenitvijo zakonske zveze oziroma življenjske skupnosti, ki je po zakonu v pravnih posledicah izenačena z zakonsko skupnostjo:

- vdova, ki še ni stara 50 let, in vdovec, ki še ni star 55 let, razen če sta pravico dobila zaradi polne nezmoglosti za delo,
- otroci, razen če so to pravico dobili zaradi polne nezmoglosti za delo ali če sta oba zakonca udeleženca rednega šolanja in nimata statusa zavarovanca.

Taka izguba pravice pa ni nujno stalna. Vdovi oziroma vdovcu oživi pravica do družinske pokojnine:

- če je po prenehanju nove zakonske zveze še otrok ali več otrok iz prve zakonske zveze, ki imajo pravico do družinske pokojnine, in jih je dolžan preživljati,
- če so izpolnjeni pogoji, ob katerih ima glede na svojo starost pravico do družinske pokojnine.

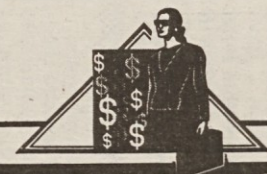
V obeh primerih je seveda pogoj za oživetje pravice do prejšnje družinske pokojnine nepridobitev pravice do družinske pokojnine po zakonu iz nove zakonske zveze.

Zavarovanec ne more pridobiti pravice oziroma delovni invalid izgubi že pridobljeno pravico v primeru, če si je sam povzročil invalidnost ali telesno okvaro z namenom, da bi si pridobil pravice iz invalidskega zavarovanja.

Zavarovanec, ki ni v delovnem razmerju in ki ni zavarovan zaradi osebnega opravljanja samostojnega dela, kot športnik ali šahist ali za primer brezposelnosti in opravljanja javnih del iz tega naslova, nima več pravice do razporeditve oziroma zaposlitve na drugem ustreznem delu, da dela s skrajšanim delovnim časom in pravice do poklicne rehabilitacije od dneva, ko izpolni pogoje za starostno upokojeitev.

Če pogoji za priznavanje oziroma uživanje varstvenega dodatka niso več izpolnjeni, ta pravica preneha s prvim dnem naslednjega meseca po prenehanju pogojev.

Zavarovanec, ki izpolni pogoje za pridobitev pravice do dveh ali več pokojnin v Republiki Sloveniji, lahko uživa le eno od njih po lastni izbiri. Taka zakonska rešitev se je ohranila iz starega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja kljub številnim predlogom, naj bi se omogočilo uživanje dveh pokojnin (ali vsaj deloma) v primerih, ko zavarovanec izpolnjuje tako pogoje za pridobitev svoje osebne pokojnine kot tudi pogoje za pridobitev družinske pokojnine. Od sprejetega načela odstopajo samo določbe, ki omogočajo odmero družinske pokojnine najmanj v višini najnižje pokojnine za polno pokojninsko dobo v primerih, ko ima družinski član poleg pravice do družinske pokojnine tudi pravico do starostne, predčasne ali invalidske pokojnine in tiste, ki otrokom dvojnimi sirotam omogočajo, da poleg družinske pokojnine po enem roditelju pridobijo tudi del družinske pokojnine po drugem.

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 9. 1992 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za september 1992 znaša 1,4% mesečno, preračunano na letno raven 18%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLAR-SKE DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
– vezava sredstev na odpoklic	0,56%–0,63%	7,05%–7,96%
– vezava sredstev nad 1 mesec	1,81%–1,96%	23,90%–26,26%
– vezava sredstev nad 2 meseca	1,96%–2,04%	26,26%–27,44%
– vezava sredstev nad 3 mesece	2,04%–2,19%	27,44%–29,80%
– vezava sredstev nad 6 mesecev	2,19%–2,27%	29,80%–30,98%
– vezava sredstev nad 12 mesecev	2,34%	32,16%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezavo sredstev od 31 do 90 dni:	MESEČNE	LETNE
– do 10.000 SIT	1,88%	25,08%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	1,96%	26,26%
– nad 50.001,00 SIT	2,04%	27,44%

KREDITNA PONUDBA:

– Kratkoročni krediti privatnim osebam:		
z rokom vračila 6 mes.	2,77%	39,24%
– kratkoročni krediti z rokom vračila 12 mes. v višini 300% od vezanih sredstev	2,19%	29,80%
polog se obrestuje z	0,56%	7,05%

Kredite lahko dobijo delavke in delavci, člani tistih sindikatov, ki svoja sredstva varčujejo v Delavski hranilnici.

– kratkoročni krediti pravnim in drugim osebam	2,92%–3,60%	41,60%–53,48%
---	-------------	---------------

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH.

NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE!

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

OBRATNA AMBULANTA

Prim. doc.
dr. Anton Prijatelj

Peljite psa na sprehod, tudi če ga nimate!

Ta izrek sem pred časom slisal in se mi je zdel nadvse primeren za vse nas, ki nimamo psov. Četudi jih nimamo, je primerno, da se od časa do časa sprehodimo.

V vseh dosedanjih poletnih prispevkih sem priporočal sprehode tako na morju kot v hribih ali doma, če smo doma počitnikovali. Nisem pa nikoli natančneje opisoval, kako moramo o sprehodih razmišljati. Posebej velja razmišljati, če peljemo na sprehod dojenčka, če gre na sprehod starejši človek ali če gre na sprehod bolnik, ki je ravnokar prebolel hujšo bolezen ali operacijo.

Pri sprehodih moramo torej upoštevati: človekovo starost, kondicijo, njegove prebolele bolezni, letni in dnevni čas, onesnaženost zraka.

Dojenčka peljemo na sprehod mame ali pa stare mame, izjemoma stari očetje. Otroški zdravniki vedo povedati, da sprehodi niso primerni v opoldanskih urah, ko sonce najbolj pripeka. Takrat je za dojenčka primernejša senca kot sprehod.

Preskočimo k starejšim ljudem. Ti imajo ali imamo prevečkrat težave z zvišanim krvnim tlakom. Zato tudi za starejše velja priporočilo, naj ne hodijo na sprehode v najhujši vročini in soncu. In ne brez pokrivala. Naj povem, kako so mi rekli nečaki na morju: »Stric Tone Prijatelj s klobukom«. Torej ne le priporočam drugim, tudi sam to upoštevam. Zapisal sem, da je tudi onesnaženost zraka pomemben dejavnik pri načrtovanju sprehodov. Ko bo v naših krajih ponovno smog, ko bo zadušljivo, bo celo bolj nevarno iti na sprehod kot sedeti doma za zaprtimi okni.

Kondicijo pa moramo upoštevati pri dolžini sprehoda, pri ocenjevanju poti, strmine, še posebej, če načrtujemo sprehode po planinskih poteh. Ne bom opisoval, kako naj bo človek oblečen, kakšna je primerna in pravilna obutev, za to so bolj usposobljeni drugi. Še posebej profesorji telovadbe in organizatorji rekreacije. Bolnikom po prebolelih boleznih in prestanih operacijah zdravniki svetujemo sprehode. Kirurgi in fizioterapevti pa priporočajo primerne sprehode po dolgotrajnem ležanju pri obolenjih gibal ali pa po operacijah okončin. Fizioterapevti so tudi odlični svetovalci, katere mišice je treba bolj obremenjevati in kako hoditi na sprehode. Zato se tudi v njihovo področje ne bom vtikal, pač pa vsem svetoval: vprašajte jih za nasvet.

Blíža se jesen. Mnogi bodo hodili nabirat gobe, pri tem pa bodo združili koristno s prijetnim. Če imamo pri sprehodu cilj recimo iskanje gob, potem bo zagnanost za sprehode še večja. Tako kot je velika zagnanost lastnikov psov, ker jih na sprehod vlečejo štirinožni prijatelji. Gobarje pač vlečejo gobe. Sprehod pa je obojim v zadovoljstvo in za boljše zdravje.

LANI 793, LETOS PA ŽE 1766 BLOKIRANIH ŽIRO RAČUNOV

»Prvo pravo slovensko državno poročilo o poslovnem izidu in finančno ekonomskem položaju podjetij,« kot se je izrazil Igor Omerza, generalni direktor ljubljanske centrale SDK v Sloveniji, na posebni tiskovni konferenci, je na moč zaskrbljujoče. Če nočemo biti podobni številnim »servisom za olepševanje resnice«, moramo Igorju Omerzi gledati na množico rdečih števk žal samo pritrditi. Edino kar je pri vsem skupaj spodbudnega, je to, da imamo končno zares vse v svojih rokah in da bo predvsem od nas samih odvisno, kako in kdaj bomo spivali na površje.

Tisto kar je najhuje, je vrtoglavo naraščanje števila blokiranih žiro računov. Leta 1990 smo jih imeli v Sloveniji 342, lani 793, letos pa že več kot dvakrat toliko ali 1766. In v teh podjetjih, ki so na nekakšnem nevarnem robu preživetja, je zaposlenih kar 200.000 ljudi. Z izgubo je letošnje prvo polletje končalo 3940 podjetij, ki imajo 228.000 delavcev, to je 43 odstotkov vseh zaposlenih. Povedano z drugimi besedami: slovensko gospodarstvo ima izgubo v vrednosti poldruga milijarde nemških mark.

Seveda so podrobnosti o ekonomskem položaju naše države Slovenije še kako zgovorne. Pojdemo po vrsti.

Prihodki

Prihodki, ki so jih podjetja obračunala v letošnjem prvem polletju, so v primerjavi z lanskimi v enakem obdobju višji za 235 odstotkov. Največ je poslovnih prihodkov

(89%), sledijo prihodki od financiranja (7,6%), delež izrednih prihodkov pa je 3,3 odstotka. Med poslovnimi prihodki so po obsegu najpomembnejši prihodki od prodaje na domačem trgu ter prihodki od prodaje na tujem tržišču. Tako prvi kot drugi pa v letošnjih računovodskih izkazih niso primerljivi s tovrstnimi prihodki za enako obdobje leta poprej. Domači trg se je namreč z osamosvojitvijo Slovenije zelo zožil. V prodajo na tuje pa so zdaj vključeni tudi trgi bivših jugoslovanskih republik. Zgovoren pa je podatek, da so podjetja v letošnjem prvem polletju dosegla 67,8 odstotka prihodkov s prodajo doma, dobrih 25 odstotkov pa s prodajo na tuje.

Prihodki od financiranja so se med vsemi prihodki povečali najhitreje. Te prihodke so podjetja obračunala predvsem iz naslova prihodkov od obresti in pozitivnih tečajnih razlik. Med prihodke od obresti so podjetja vštela realne in revalorizacijske obresti na posojena oziroma nalo-

žena prosta finančna sredstva, pozitivne tečajne razlike pa so obračunala iz naslova terjatev ter iz naslova obveznosti do podjetij in republik bivše Jugoslavije.

V računovodskih izkazih za letošnje prvo polletje so prihodki od obresti za 460 odstotkov višji kot v enakem obdobju lani in predstavljajo skoraj 53 odstotkov vseh prihodkov od financiranja. Pozitivne tečajne razlike pa so višje za 326 odstotkov in predstavljajo 41 odstotkov vseh prihodkov od financiranja.

Odhodki

V prvih šestih mesecih letos so podjetja obračunala 1.194.300 milijonov tolarjev odhodkov, kar je za 244 odstotkov več, kot so znašali odhodki v prvem polletju lani. Razmerje med prihodki in odhodki se je letos še bolj zaostri. Odhodki so od prihodkov v letošnjem prvem polletju višji za 4 odstotke, v lanskem prvem polletju pa so bili za 1,3 odstotka. Med odhodki je največ poslovnih odhodkov, in sicer 82,6 odstotka, delež odhodkov od financiranja je 11,1, delež izrednih odhodkov pa 6,3 odstotka.

Med posameznimi vrstami poslovnih odhodkov so po obsegu daleč najpomembnejši materialni stroški in amortizacija. V prvem polletju letos so pomenili že dobro polovico vseh

poslovnih odhodkov, lani v enakem času le 46,5 odstotka. Podjetja so jih obračunala v znesku 505.074 milijonov tolarjev, kar je za 261 odstotkov več kot v enakem obdobju leto poprej. Višjo rast, kar 306-odstotno, ima amortizacija. V prvem polletju letos je bila obračunana v znesku 64.300 milijonov tolarjev. Spričo hitrejši rasti amortizacije od rasti poslovnih odhodkov se je delež amortizacije v vseh poslovnih odhodkih povečal od 5,3 v prvem polletju lani na 6,5 odstotka v letošnjih prvih šestih mesecih. Kljub takšni dinamiki pa obračunana amortizacija ne more zagotoviti enostavne obnove materialnih sredstev.

Poslovni izid

Z letošnjimi rezultati se res ne gre hvaliti. Tudi s poslovnim izidom ne. Poslovni izid gospodarstva kot celote je negativen, in to za 47.744 milijonov tolarjev. Za toliko so bili namreč celotni odhodki večji od prihodkov oziroma skupni znesek ugotovljene izgube v poslovnem letu večji od bruto dobička.

Od 16.140 podjetij, ki so predložila polletni obračun poslovanja, je 70 odstotkov takih, ki so obračunala večje prihodke od odhodkov in torej ugotovila bruto dobiček. Vendar je tega le za slabih 21.000 milijonov tolarjev, kar pomeni komaj 1,8 od-

stotka vseh obračunanih prihodkov gospodarstva.

Drugačno pa je razmerje med številom podjetij, ki jim prihodki niso zadoščali za pokritje vseh odhodkov. Takih podjetij je bilo 3.872 ali 24 odstotkov vseh. Skupni znesek izgube je 68.651 milijonov tolarjev. Lani ob polletju je bila poslovna izguba 3,1 odstotka prihodkov gospodarstva, letos ob polletju pa se je ta delež povzpela na 6 odstotkov.

Plače

Te niti približno niso takšne, da bi spodnašale naša stabilizacijska prizadevanja. V prvem polletju letos je šlo za plače 137.362 milijonov tolarjev, to je za 183,5 odstotka več kot v prvem polletju lani oziroma 12 odstotkov vseh prihodkov, ki jih je gospodarstvo obračunalo v tem obdobju.

Sredstva, razporejena za plače iz naslova dobička, pomenijo dobro četrtino ob polletju ugotovljenega dobička. Delež plač v vseh prihodkih gospodarstva se je znižal od 14,2 odstotka v lanskem prvem polletju na 12 odstotkov v letošnjih prvih šestih mesecih. Gospodarstva torej le ne bi smeli preveč kriviti za »destabilizacijo«.

Enostavni izračun povprečne mesečne plače bi bil zaradi vpliva novoustanovljenih podjetij, ki niso poslovala vseh šest mesecev, le približen.

Zato so pri SDK Slovenije upoštevali individualne podatke o številu mesecev poslovanja. Izračun pokaže, da je povprečna mesečna plača delavca v gospodarstvu, obračunana za obdobje januar-junij, bila 43.082 tolarjev. Od povprečne mesečne plače, obračunane za enako obdobje lani, je bila večja za 213 odstotkov. Cene življenjskih potrebščin pa so bile v letošnjem prvem polletju za 286 višje od cen v enakem obdobju lani.

Obveznosti

Vse obveznosti za javno porabo, ki jih je gospodarstvo obračunalo v prvem polletju letos, so dosegle 36.042 milijonov tolarjev. To je za 175 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. V primerjavi z rastjo drugih pomembnejših kategorij poslovnega uspeha je bilo povečanje obveznosti za javno porabo skromnejše, tako da se je ta delež v strukturi prihodkov v primerjavi z letom poprej zmanjšal od 3,8 na 3,1 odstotka.

Glavnino obračunanih obveznosti za javno porabo (93 odstotkov) predstavljajo obveznosti iz naslova prispevkov podjetij za socialno varnost ter nekaterih drugih dajatev, kot so ekološki davek, nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč itd.

Davka od dobička zaradi skromnih poslovnih rezultatov ni bilo veliko. Obračun je bil v znesku 2.442 milijonov tolarjev. V primerjavi z lanskimi prvimi šestimi meseci je bil ta davek le za 97,6 odstotka večji. Pomeni pa le 0,2 odstotka obračunanih prihodkov gospodarstva oziroma 11,8 odstotka ugotovljenega dobička.

Akumulacije je bilo le za vzorec. Predstavlja le 1,1 odstotka prihodkov celotnega gospodarstva.

A. U.

KAKŠEN ZASLUŽEK ZA SOCIALNI MIR?

Socialni nemiri raznih oblik in razsežnosti, od pritajenih nestrinjanj posameznih delov družbe do revolucionarnih gibanj, slabijo ali celo onemogočijo delovanje družbe, države. Kar zadeva socialne nemire, ni izvzeta nobena družba. So pa razlike, ki se kažejo v različnih vzrokih oziroma povzročiteljih nemirov in v različnih stopnjah predvidljivosti možnih nemirov.

Za vzhodne države na primer je značilno, da nihče ni predvideval tako silovitih nemirov s takšnimi posledicami. Čeravno je prišlo najprej do političnih sprememb, so glavni problemi izvirali iz gospodarskih težav – tudi in predvsem iz (pre)niske življenjske ravni. Vloga politike je (bila) pomembna zato, ker se skupina oblastnikov poslužuje svoje moči z represivnimi ukrepi, z nedemokratskimi posegi pri zatiranju socialnih nemirov.

Na Zahodu, zlasti v njegovem gospodarsko razvitem delu, je stopnja predvidljivosti morebitnih nemirov večja, ker so tamkaj družbe, države bolj ustaljene možni povzročitelji nemirov pa pretežno gospodarske narave.

Nekaj podatkov

V Sloveniji smo se po osamosvojitvi in mednarodnem priznanju še kako soočili in tudi spopadli z zapletenimi gospodarskimi problemi, ki zadevajo najbolj vitalne interese ljudi.

Zanimivo je, da je Slovenska ekonomska revija objavila (št. 3/92) gospodarske programe (treh)političnih strank. V programu demokratske

stranke na primer piše, da je **posameznik tisti, ki mu velja pozornost, kar zadeva motivacijo in organizacijo v podjetju**. To je v skladu s splošnim evropskim odmirom od kolektiva. Demokratska stranka meni, da ni več mogoče zmanjševati neto dohodkov zaposlenih glede na rast življenjskih stroškov. In še, novi podjetniki bodo cenili delavca predvsem po njegovi iniciativnosti.

Raven plač v Sloveniji v prvi polovici leta 1992 je bila skoraj petkrat nižja kot v gospodarsko razvitih državah Zahoda – in to kljub sporno nizkem tečaju njihovih valut pri nas! Sicer bi bila razlika namreč še večja. Povprečna bruto oz. neto plača je bila v Sloveniji v prvem polletju 1992 41.597 oz. 24.899 tolarjev. Po deviznem tečaju na prostem trgu (iz Biltena Banke Slovenije) preračunana plača v DEM je znašala 802 bruto oz. 480 neto mark. V primerjavi s prvim polletjem 1991 so upoštevali rast cen življenjskih potrebščin (indeks 386) realne plače v tem času padle za 16,9 oz. 20,2 odstotka. Plače, izražene v DEM, so padle za 11,5 oz. 15,1 odstotka.

Za tolikšne razlike v plačah naj bi bile vzrok predvsem razlike v pro-

duktivnosti. Produktivnost na Zahodu pa ni dokazljiva na primer petkrat višja kot v Sloveniji. V naši javnosti je bolj ali manj znano – še posebej po raziskavah (npr. v IER Lj.) – da gibanje plač in produktivnosti pri nas ni skladno. Na vprašanje, kaj tedaj povzroča tako nizko in še naprej realno padajočo raven plač, bi bilo moč dokaj logično in čeravno hipotetično ugotoviti, da gre zlasti za nizko donosnost sredstev, še posebej obratnih obrestne mere za posojila npr.) in hkrati za visoke stroške poslovanja, še posebej režijske. Rezultat teh dogajanj v gospodarstvu javne narave je poleg odpuščenja delavcev – saj imamo že prek 12% brezposelnih delavcev – predvsem (realno) zniževanje plač in tudi zniževanje deleža plač v družbenem proizvodu.

Možnosti za izboljšanje v bližnji prihodnosti ni veliko. Četudi bi bile, so razlike tolikšne da jih tudi v daljnji prihodnosti skorajda ne bo moč odpraviti. Poskusimo z enostavnim računom (futurističnega!) predvidevanja.

Predpostavimo, da bo produktivnost na Zahodu naraščala samo za 2% na leto. Sicer sporno podmeno, da je pri nas produktivnost petkrat nižja, bi potrebovali več kot 40 let, preden bi po prej predpostavljani rasti izravnali produktivnost z razvitimi državami. In šele tedaj naj bi imeli tudi enake plače.

Zdaj si moramo zastaviti vprašanje – bolj politično kot ekonomske narave – ali bi oziroma bodo delavci sprejeli takšen »koncept« razvoja in tudi svojega standarda.

Možnosti za visoke zasluške

Iz ene znanih raziskav (Center za raziskovanje trga, Zg.) o motiviranosti delavcev zvemo, da so delavci pripravljeni veliko bolje delati – to je tudi povečati produktivnost – samo, če bi jim **nekajkrat povišali** osebne dohodke. Nekajkrat višji zasluški pa so realno neuresničljivi! Taka trditve naj bi veljala domala za celotno področje gospodarstva in še v večji meri negospodarstva. Ali tedaj sploh ni možno računati s povečanimi naporji (fizičnimi in umskimi) delavcev? Ali sploh obstaja izhod za hitrejšo izboljševanje standarda v Sloveniji? Še bolj pereče je stanje v drugih državah bivše Jugoslavije pa tudi bivšega Vzhoda. Štiridesetletno približevanje malone dveh generacij – in to pri trikrat višji stopnji naraščanja produktivnosti – k boljšemu jutri je preveč podobno kitajski (komunistični) filozofiji o »svetli bodočnosti« in zagotovo premalo motivirajoče za večino današnjih delavcev.

Pa vendarle obstajajo možnosti, celo več jih je. Te možnosti so uresničljive ne le na podlagi uspešnej-

Suša v vinogradih, na polju, travnikih... še največja pa na naših računih. Slika: Sašo Bernardi

šega dela – kot potrebnega pogoja, ampak predvsem na podlagi opravljenih in prodanih proizvodov in storitev – kot zadostnega pogoja.

Smer naših aktivnosti je tedaj takšna: **delati – narediti – prodati – deliti in motivirati hkrati – delati – itn.**, vedno na višji ravni, tudi zaslužkov.

Na podlagi takšnih aktivnosti pa obstajajo tele konkretne možnosti za bistveno višje zasluške od sedanjih:

1. sprostitev iniciative človeka delavca, ki je možna zlasti na področju drobnega gospodarstva in obrti; kasneje pa najširše v povečanih spodbudah po (uspešno?) izvedenem lastninjenju;
2. rezultati ustvarjalnega dela (inovacij) na vseh področjih, kot so: izdelki in storitve, novi trgi, novi materiali ipd., vključno z raznimi izboljšavami. Kakovost je hkrati vselej, tudi pri prvi možnosti, samoumevna sestavina predmeta prodaje;
3. izdelki in storitve tako imenovane sive ekonomije, neformalne dela v raznih oblikah: dopolnilno delo v obliki legalnega in ilegalnega fuša, raznovrstna dela v lastni režiji od vrtnarjenja do raznih popravil, »plemenitenje« dotlej akumuliranih sredstev v raznih oblikah (nepremičnine, premičnine, denarne oblike) in

druge malone brezštevne oblike (npr. razne igre) delovanja človeka v sivi ekonomiji. Pri tem lahko nekatere oblike poimenujemo črna ali vsaj temnosiva ekonomija;

4. gospodarski kriminal oziroma nelegalne oblike dela in nedela, kamor štejemo zelo obsežno skupino primerov od blažjih oblik (davčne utaje npr. lahko samo v obliki pomankljivih prijav) do najhujših oblik, kot so npr., oboroženi ropi, umori ipd. (mafija);

5. plačila za dosežke zunaj gospodarstva, kot so: vrhunski šport, umetnost, zabava in kultura pa tudi nekultura (prostitucija npr.);

6. zelo številne, vendar ne vselej najbolj možne zaposlitve zunaj Slovenije, v državah z višjim standardom in zato tudi z višjimi zaslužki – za (približno) enako delo.

Gospodarska politika določene družbe – v našem primeru slovenske – **mora spodbujati** navedene možnosti za bistveno **višje zasluške** svojih bolj ali manj motiviranih, inovativnih in »inovativnih« ljudi; sevé razen tistih, ki (ne)posredno škodujejo gospodarstvu in družbi kot celoti, to je zlasti tistih, ki so nezakonite. V nasprotnem primeru zares ne bomo kmalu prišli v Evropo. Še

več, »begr možganov« (zadnja točka) nas bo v (ne)razvoju lahko celo omrtvčil, tedaj zares za več generacij!

Sklepna misel

Kaj nam je storiti v Sloveniji, da ne bo prišlo do socialnih nemirov in do (ne)predvidljivih posledic, zlasti tistih, ki izhajajo iz pravega ali relativnega (glede na bogate) siromaštva?

Zagotovo bo (bi) primern(ejš)a raven plač in sploh zaslužkov ljudi, tudi iz drugih virov, vplivala zlasti na kakovost njihovega življenja – in s tem na socialni mir oziroma nemir.

Nekaj možnosti za bogatejšo življenje smo navedli v tem prispevku. Še veliko več jih bomo sproti ne le ugotavljali, ampak tudi uresničevali, če jih bomo **zavestno** vgrajevali v strategijo razvoja naše družbe. Prav zdaj smo v Sloveniji pred to enkratno nalogo; enkratno tudi zato, ker ima naša družba zdaj prvič v zgodovini možnost določevanja **svoje lastne poti**.

Nemalo uglednih strokovnjakov svari pred pretirano črnogledostjo. Prevečkrat smo prekritični in zlasti strankarsko prepirljivi – pri nabiranju gnilih sadov, ne pa političnih točk. Na področju plač se pripravimo o tarifah iz kolektivnih pogodb. Najprej že sindikati med seboj, še bolj pa posamezni partnerji v pogajanjih. Kregamo se za mizerne odstotke povišanj daleč preniknih izhodiščnih osebnih dohodkov, namesto da bi prav zdaj s strateško potezo vse po kolektivnih pogodbah neizplačane plačečasno poračunali z listinami lastninjenja. S tem bi **že podpisane** (!!) kolektivne pogodbe postale zares dokument **prave države**, s čimer bi med drugim obdržali ali celo povečali tudi mednarodni ugled. Zdaj pa naša vlada ob asistenci zbornice (delodajalcev? direktorjev?) počenja vsemogoče, to je krši kolektivne pogodbe, sporno ureja plače s podzakonskimi akti, izkorišča neurejene vrste v sindikatih, se spogleduje »strankarsko«; samo tišega ne, kar bi morala, to je pomagala pri usklajevanju spornih razlik med posameznimi kolektivnimi pogodbami, predvsem v višinah izhodiščnih osebnih dohodkov, nekaj manj pa tudi v višinah IOD za zahtevnejša dela ali/ln za najzahtevnejša dela, direktorjev na primer.

Nepričadeti opazovalec našega življenja lahko dobi občutek, da se to ljudstvo ne bo moglo dvigniti iz sedanjih težkih razmer in približati ravni razvitih dežel.

Kaj vendarle storiti? Poleg kar največje izrabe umnosti in delavljivosti našega človeka, o čemer je pisal že V. Vodnik, in pomoči od zunaj **bomo morali v našo dušo vsaditi tudi nekaj več optimizma – zares.**

Stane Uhan

VSAK DAN V VEČERU

VELIKA NAGRADNA IGRA

VEČ VEČ VEČER

VSUČ IN NA NAGRADU

Renault 5, pohištvo, televizorji, pralni stroji, mali gospodinjinski aparati, vrtni kamini, armature, svetila, trezorji...

Vsak teden nova priložnost za bralce Večera!

Nagrade tedensko, VEČje mesečno, še VEČje v super nagradnem žrebanju!

Vse o nagradni igri in nagradah vsak ponedeljek v dnevniku Večer!

JEKLO AVTOHIŠA RENAULT

VEČ VEČ VEČER

POUK DOLOČA DENARNICA

Letos je sedlo v šolske klopi okrog 320 tisoč osnovnošolcev in srednješolcev. Starši, ki želijo svojim otrokom vse najboljše, skušajo čimbolj ustreči njihovim željam. Nekateri, premožni, ugodijo vsem njihovim muham. Srednji sloj stisne zobe in kupuje najnujnejše knjige, si izposoja denar in si marsikdaj utrga od ust, da le imajo otroci vse potrebno.

Tisti najrevnejši, brezposelni starši, družine z zajamčenimi plačami, pa so potisnjeni ob zid. Hočeš nočeš morajo trkati na vrata socialnih ustanov, da jim odobrijo enkratno denarno pomoč za nakup šolskih potrebščin. A denarja ni dovolj za vse. Socialno razlikovanje je med otroki vse vidnejše. Kar 15 odstotkov slovenskega prebivalstva živi v revščini, 31 odstotkov ljudi preživi tako, da troši tudi prihranke in si sposoja pri sorodnikih in prijateljih, tri četrtine ljudi ocenjuje svoje socialne razmere kot nezadovoljive, so pokazale raziskave javnega mnenja. In starši tega ne morejo več skrivati.

Prazni žepi

Nič čudnega torej, da se je s prvim šolskim dnevom začel v Pomurju tudi stavkovni val zaradi zamud pri izplačilu plač, neizplačanih regresov za letni dopust. Treba je kupiti šolske potrebščine, ozimnica je pred vrati, že tako skromne plače pa od nikoder. Medtem ko večina evropskih držav pozna brezplačne učbenike, naša država dopušča, da se založbe okorišča in bogatijo s cenami učbenikov na rovas vse bolj revnih staršev.

Samo komplet knjig za osnovnošolca velja 20 tisočakov. A kje je še vse drugo! Še posebej, če je v družini več otrok. Država bi morala znati urejati ceno učbenikov in imeti vpliv nanjo. Učbeniki so namreč obvezni in ne bi smeli prihajati na trg kot profitni izdelki. Zamrznitev cen učbenikov ni prinesla zelenih sadov. Zato so predlogi, naj država ustanovi novo založbo, ki bo delovala neprofitno, kar bo znižalo cene učbenikov, upravičeni.

Socialna stiska staršev se najbolj pozna pri dodatnem šolskem programu. To se kaže

še najbolj pri šoli v naravi in tudi pri raznih dodatnih šolskih pripomočkih, ki jih vsi starši ne zmorejo plačevati.

Prej so bila kosila regresirana in so si jih lahko privoščili tudi revnejši otroci, danes jih jedo le premožnejši.

Hudo je za majhne otroke, ki so v varstvu, za prvi in drugi razred. Mnogo med njimi dobijo prvi topli obrok zelo pozno, okrog štirih, petih popoldne, ko pridejo starši iz službe. Nedopustno je, če je na eni šoli osem do deset otrok lačnih, še posebej majhnih.

Revnejši izleti

Na marsikateri osnovni šoli osiromašijo program ekskurzij, saj nimajo denarja, da bi najeli avtobus, staršev si pa tudi ne upajo preveč obremenjevati. Zato hodijo na izlete kar v bližnjo okolico. Podobno je tudi pri kulturnih prireditvah, ko zbirajo cenejšo možnost.

Otroci občutijo stiske svojih staršev, v šoli so vse bolj nerazumni, socialne razlike med njimi se povečujejo. Pozna se tudi, kako so preživeli počitnice. Veliko mestnih otrok ne gre nikamor na počitnice, kar je za njihov razvoj zelo slabo, mnogo slabše kot za tiste, ki žive na podeželju.

Zdravstveno stanje mestnih otrok je slabo. To potrjujejo tudi sistematični zdravstveni pregledi, vendar pa žal po no-

vem ne pregledujejo več krvi in tako ne ugotavljajo več slabokrvnosti, sicer bi bili zdravstveni izvidi še slabši.

V osnovni šoli otroci ne bi smeli trpeti zaradi siromašnosti staršev, ker je to obvezna šola. V osnovni šoli ne bi smeli deliti otrok po denarnici staršev, ampak bi morali za tiste, ki so količikaj sposobni, narediti vse, da bi jih vključili v dodatne spremljajoče dejavnosti, ki so za razvoj otroka zelo pomembne. Gre za drugi tuj jezik, za raziskovalne dejavnosti, kjer je potreben dodaten material, ki ga marsikdo ne zmora plačati.

V osnovni šoli ne bi smeli programov siromašiti, ker je slovenskih otrok premalo in izobrazbena raven Slovencev zelo nizka. Če ne dodajamo, nazadujemo. Če pa karkoli

zmanjšujemo, je pa to sploh velik korak nazaj.

Najhuje pa je, če zaradi finančnih stisk staršev ne izkoristimo vseh učencev. Osnovne šole bi morale biti tako naravnane, da bi se vsak učenec, ki to želi, imel možnost

uveljaviti ne glede na denarnico staršev. Skratka, otroke, ki jih imamo, bi morali znati čimbolj izkoristiti in jim omogočiti kakovostno šolanje. Če hočemo kaj vložiti v svojo prihodnost.

Marija Frančeskin

Šolsko leto je spet naokrog. Zaradi hudih prometnih nesreč, ki se vrstijo zadnje čase, moramo letos prav otrokom posvetiti posebno pozornost. Ne samo njihovi poti v šolo v septembru, temveč vse šolsko leto. Po podatkih ministrstva za notranje zadeve je v Sloveniji v prvih sedmih mesecih 1992 izgubilo življenje 11 otrok, starih do 15 let, in 11 mladostnikov do 18 leta starosti, kar je sicer skupaj dva mrtva manj kot v enakem obdobju leta 1991, vendar strahotno veliko za tako majhno državo, kot je Slovenija.

Kljub zmanjšanju števila mrtvih otrok in mladostnikov v Sloveniji v letu 1991 in ohranjanju tega stanja v letu 1992 je število žrtev med najmlajšimi in najbolj nemočnimi udeleženci v prometu izredno veliko. Otroci s svojim ravnanjem le redko povzročajo prometno nezgodo. V večini primerov so otroci žrtve neodgovorne in nepazljive vožnje starejših, kar polovica pa jih umira, ko so potniki v vozilih.

Letošnja novost so opozorilne table za voznike »Previdno! Šolska pot«, s katerimi je opremljenih že 200 slovenskih šol.

ISKANJE NOVE PRILOŽNOSTI

»V treh letih, odkar deluje naša agencija, se je prijavilo okrog sedem tisoč ljudi, ki želijo v prvi vrsti zamenjati zaposlitev,« je povedala Irena Marinko, direktorica »Leile«, privatne agencije za kadrovske svetovanje v Ljubljani. Med njimi je le kakšnih 20 odstotkov brezposelnih, vsi drugi bi si le radi poiskali drugo delo. Vsem, ki želijo poiskati ali zamenjati delo, agencija brezplačno pomaga.

Glavni vir sredstev za agencijo je izbor kadrov za podjetja. Sklenjenih imajo okrog

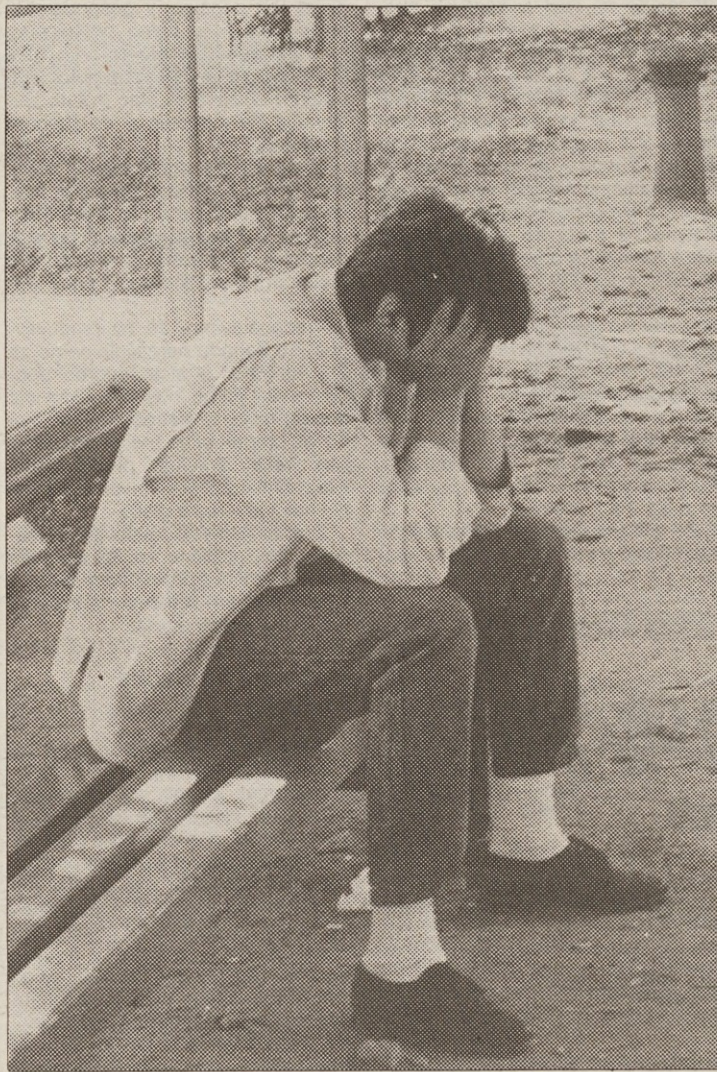
tisoč pogodb s podjetji in privatniki. Trenutno iščejo vodo- vodnega inštalaterja in asfalterja za potrebe podjetja, a ga ne najdejo.

Vsakdo, ki se prijavi na agenciji, mora prinesiti s seboj dokazilo o izobrazbi, napisati mora povzetek delovnih izkušenj, na koncu opravijo v agenciji z njim še razgovor.

Med obiskovalci agencije so takšni, ki imajo le osnovnošolsko izobrazbo, pa tudi doktorji znanosti. Stari so od 20 do 50 let, največ pa jih je mlajših, od 25 do 35 let. Približno enako so zastopani moški kot ženske. Tisti, ki želijo zamenjati zaposlitev, so v glavnem bolj izobraženi.

Slabi medsebojni odnosi

Najpogostejši obiskovalci agencije so zaposleni, ki bi radi zamenjali službo: Nekateri zaradi plač, vse več pa zaradi slabih medsebojnih odnosov. »Podjetja posvečajo premalo pozornosti medsebojnim odnosom, boljšemu medsebojnemu komuniciranju in skupinskemu delu,« ocenjuje Irena Marinko. »To so točke, ki jim bo treba v prihodnje posvetiti mnogo več pozornosti. V tujini razvijajo na tem področju tečaje, posebne delavnice, saj je veliko problemov mogoče rešiti le s primernim komuniciranjem. Če vodstveni delavec ne ve, kako je treba voditi kadre, kaj je pri tem najpomembnejše, je

v takšnem podjetju težko delati.«

Tovrstno izobraževanje pri nas še ni razvito. Agencija je na tem področju že izdelala programe za boljše komuniciranje, za vodenje kadrov in za urejanje timskega dela v podjetju, ki bi lahko zaživel že letošnjo jesen, če bi podjetja iskala takšne storitve. Dozda

je steklo delo delavnice za analizo dragoško svetovanje.

Uspešno so zaključili tečaj za brezposelne v občini Domžale, na katerega se je prijavilo 24 brezposlenih. Izobraževanje je bilo brezplačno, financirala pa ga je občina Domžale skupaj z agencijo. V tem primeru so se osredotočili na brezposelne tehnike in

jih učili, kako iskati zaposlitev.

Novost: tečaj za bolničarje

Letos oktobra pripravljajo izobraževalni tečaj za bolničarje, ki bo trajal štiri semestre. V Sloveniji namreč primanjkuje bolničarjev, saj ni izobraževanja ustreznih profilov na tem področju. Že zdaj imajo za dva razreda prijav: za razred v Ljubljani in za razred v Kamniku. Pripravili so program, ki je v svetu že uveljavljen, in dodali še 10 do 20 odstotkov dodatnih vsebin (komuniciranje in reševanje konfliktov pri delu z bolnikom, nega na domu, tuj jezik).

Za uvedbo tega programa se je Irena Marinko posebej pripravljala v Angliji, kjer so na tem področju razvili uspešno dejavnost, in napisala primerjalno študijo. Poleg angleških so slovenskemu programu dodali še veliko avstrijskih vsebin.

Za tečaj so se dozda prijavile v glavnem ženske, stare od 16 do 47 let. Izobraževanje bodo prilagodili posamezniku, saj bo vsak imel svojega mentorja. Vsak posameznik (ali podjetje) bo moral plačati za semester 500 mark. Z ministrstvom za delo pa se dogovarjajo, da bi sofinancirale šolnino za brezposelne.

S študentskim servisom pa se dogovarjajo za izobraževanje mladih v komerciali. To bo kratek tečaj za srednješolce in študente, pravzaprav za prijavljence študentskega servisa (akviziterje, komercialiste, trgovske potnike). Po teh profilih je namreč veliko povpraševanja, a zelo malo kadrov.

M. F.

... pokrajinski tednik, ki poroča

DOLENJSKI LIST

Sodoben, vsestranski, zanimiv

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

NOVOTERNA AVTOMOBIL SALON OTROČEN CETRIK

Na pogorišču sežanskega Krasmetal

ŠPEKULANTI ROPAJO DRŽAVO IN DELAVCE

V Sežanskem Krasmetal se je pred tremi leti začel stečaj. Na njegovem pogorišču sta dve firmi dobili denar za delavce, ki so ostali brez zaposlitve. Ta denar je, kot vse kaže, dobila firma, ki posreduje za največjega upnika. Te dni je tretje podjetje objavilo natečaj za zaposlitev delavcev Krasmetal in mnogi mislijo, da bo denar za nezaposlene še tretjič nekdo ukradel.

Upravitelj stečajnega postopka Krasmetal, ki se je začel septembra 1989, je postal Boris Masten, ki to vlogo opravlja še danes, kljub temu da bi ga bilo že možno končati. Pol leta kasneje je AGEA d.o.o. pripravila elaborat o ustanovitvi podjetja SIKO, ki naj bi imelo enak program kot firma v stečaju. Po tem elaboratu naj bi delavci, ki so izgubili zaposlitev v Krasmetal, ustanovili novo firmo in nanjo prenesli enkratno denarno nadomestilo za brezposelne, ki jim je pripadalo po takratni zakonodaji.

Delavci bivšega Krasmetal, ki so se obrnili na naše uradništvo, zatrjujejo, da po uvedbi stečaja niso bili prijavljeni na zavodu za zaposlovanje in so še naprej delali za firmo v stečaju. Ministrstvo (takrat komite) za delo je na podlagi omenjenega elaborata aprila 1990 nakazalo denarno nadomestilo za 9 delavcev, ki so postali ustanovitelji SIKO. Gre za milijon 172 tisoč takratnih dinarjev. Dva meseca kasneje je omenjeno ministrstvo nakazalo SIKU akontacijo za kolektivno kapitalizacijo še za 131 delavcev Krasmetal v stečaju. Devet ustanoviteljev in delavci, ki so se odpovedali osebnim pravicam do denarnega nadomestila, so s tem pravzaprav postali kolektivni lastniki SIKO.

Fiktivni nakup

Stečajni upravitelj Boris Masten je brez javnega razpisa in brez prave utemeljitve 29. 1. 1991 firmo v stečaju prodal Finorju iz Kopra. Kupnina je znašala 25,5 milijona dinarjev, to je toliko, kot je knjižna vrednost osnovnih sredstev Krasmetal. Podjetje v stečaju pa je takrat delalo in

ustvarjalo dohodek. Dva meseca kasneje je nastal prvo predajni zapisnik, s katerim je Boris Masten kupcu predal Krasmetal v stečaju. Z istim zapisnikom je kupec, to je Finor, predal Krasmetal v upravljanje firmi TKM, ki jo je medtem ustanovil prav Finor. Ker je Boris Masten postal tudi direktor TKM, se ni moglo izogniti ugotovitvi, da je Krasmetal prodal samemu sebi.

Zgodba o plačilu omenjene kupnine se začne drugega aprila 1991. Tega dne je Finor nakazal Krasmetal polovico omenjene kupnine. Ta mu je nakazano kupnino vrnil še isti dan kot brezobrestno posojilo. Zaradi javnih namigov o nepravilnostih so posojilno pogodbo kasneje popravili tako, da se obračunane obresti pripisujejo glavnici in vrnejo skupaj z njo. Sredi julija 91 je Finor nakazal še drugo polovico kupnine in tudi to dobil nazaj še isti dan pod enakimi pogoji kot prvi del. Finor do danes še ni vrnil ničesar. Če dobro premislimo, je ta firma kupila Krasmetal, ne da bi zanj plačala en sam dolar. To posredniško firmo, ki je sodelovala tudi v drugih stečajih podjetij na Obali, je ustanovila Kopraska banka, za direktorja je imenovala Jožeta Žernejca, ki se je pred 5 leti proslavil ob aferi Agrocomerc. Očitno je, da za to firmo delata že večkrat omenjeni Boris Masten in Iztok Bandelj, sedanjí predsednik IS občine Sežana. Oba sta soavtorja elaborata o ustanovitvi SIKO, prve firme, ki je zrasla na pogorišču Krasmetal.

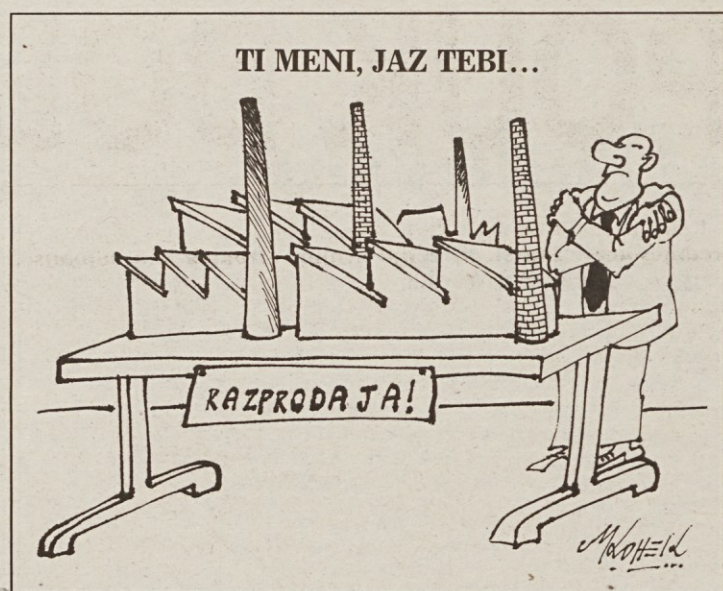
Direktor TKM Boris Masten je že 18. aprila 91 prosil ministrstvo za delo, naj nakaže razliko 5 milijonov 720 tisoč tolarjev iz naslova nadomestila

brezposelnim kot poračun na zaključek stečaja. Ministrstvu je napisal, da bo TKM nadaljevala proizvodnjo po programu SIKO. Sestavni del tega pisma je tudi predlog devetih ustanoviteljev SIKO za prenehanje dela te firme. Ljudje, s katerimi sem se pogovarjal, trdijo, da takšnega predloga ni nihče podpisal. Ministrstvo za delo je po nekaj mesecih nakazalo zahtevani poračun, ne da bi preverilo dejansko stanje tik ob državni meji v Sežani. Krono ravnatelj tega ministrstva, ki naj bi skrbelo za varnost zaposlitve delavcev, pa verjetno pomeni sklep št. 111-12-18/91 z dne 27. 7. 1992 o nadomestitvi dela stroškov za ohranitev produktivnih delovnih mest. Če ta sklep, ki verjetno nima zakonske podlage, prav razumemo, je z njim ministrstvo

prekrstilo nekaj več kot 8 milijonov takratnih dinarjev, ki jih je kot avans za 120 brezposelnih delavcev dobil SIKO.

Packarije...

V tem sestavku ni prostora za vse packarije, ki sem jih slišal v Sežani od delavcev, ki ne želijo biti javno imenovani, se pa njihove izjave skladata z listinami iz arhivov omenjenih firm. Delavci trdijo, da SIKO in ministrstvo za delo nista nikoli podpisala pogodbe o denarnih nadomestilih. Javna skrivnost v Sežani je, da nekaj delavcev, ki hodijo na delo v bivši Krasmetal, le čisti hale in jih pripravljajo za delo nove firme. Prometal je v Primorskih novicah že objavil razpis za delavce kovinsko predelovalne industrije. Sklepamo, da bo Prometal na isti lokaciji znova organiziral

enako proizvodnjo, kot je bila v Krasmetal, SIKU in TKM.

Proizvodnja v TKM je popolnoma obstala, in za to je verjetno najbolj zaslužen večkrat omenjeni Boris Masten. Večina delavcev je na čakalnju, nekaj deset je posojenih drugim firmam. Delavci nimajo pogodb o zaposlitvi, obstaja le sklep o zaposlitvi za 70 delavcev, status preostalih 50 pa je povsem nejasen. Nekaj delavcev je direktor disciplinsko odpustil, nekateri pa so zaradi maltretiranja sami odšli.

Delavci, ki so dobili de-

narno nadomestilo za zaposlitev v SIKU, so ga večinoma dobili tudi za zaposlitev v TKM. Številni Sežančani so prepričani, da ga bodo dobili tudi za Prometal. Zdaj lahko le ugibamo, ali bo tudi ta denar pristal v Finorju, ki mu nekatere govorice napovedujejo skorajšnji stečaj. Z njegovim stečajem bi vidni in nevidni režiserji lahko preprečili razkrivanje vseh malverzacij v škodo delavcev, ki so izgubili zaposlitev in zaradi katerih vse to pišemo.

Franeč Kavčič

Kako si zamišlja volitve v svet zavoda direktor Kliničnega centra dr. Primož Rode

Prof. dr. Primož Rode je očitno bukvalno dojel globalne politične spremembe na Slovenskem, kajpak skozi prizmo svoje Narodno demokratske stranke. Kaj drugega pač ni moglo reči ob njegovem poslovniku o volitvah predstavnikov zavoda Klinični center v svet zavoda. Če bi namreč ta poslovnik obveljal, potem mirno lahko zapišemo, da Klinični center sveta zavoda niti ne potrebuje, saj bi Rode pripadli vsi vzvodi vodenja in oblasti v zavodu. Se pravi, da bi bil svet zavoda zgolj farsa, za katero bi se izvajala avtorska oblast. To pa ni nič drugega kot nekdanja zlagana samoupravna oblika vodenja organizacije. Tokrat pač zgolj v drugi obleki in z drugačnim ideološkim predznakom. Prav tipično za vse tisto, kar je skušal na globalni ravni izpeljati nekdanji Demos. Pa pogledjmo, za kaj gre.

Primož Rode je v omenjenem poslovniku določil, naj bi kandidacijski postopek izvedli predstojniki organizacijskih enot, kar sicer še ni najhujše. Pravno in politično se zdi bolj problematična določba, po kateri bi predstojniki (te imenuje kajpak Rode) tudi predlagali kandidate. To praktično pomeni, da v svetu zavoda ne bi mogel biti nihče, ki ne bi bil po volji direktorja zavoda.

Posebno poglavje v tej volilni zgodbi pa so Rodevski pogledi na volilno demokracijo, ki

zadeva pasivno pravico delavcev z nižjo izobrazbo. Ta je omejena z določanjem zaprtih kandidatnih list. Kako je to skladno s temeljnimi državljanskimi pravicami, je seveda stvar, o kateri bodo svoje povedali sodniki Ustavnega sodišča Slovenije, na katerega je predsednik Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije dr. Igor Kodrič naslovil tri pobude. Posebej na dani pa je, da je Rode s tem legitimnim sindikatom onemogočil uveljavljanje temeljne pravice predlaganja delavskih predstavnikov v svet zavoda.

Prva pobuda sindikata zdravstva in socialnega skrbstva se nanaša na »ugotovitev neskladnosti odloka o ustanovitvi javnega zdravstvenega zavoda Klinični center Ljubljana«, v katerem je vlada R Slovenije določila, da se »volitve opravijo na podlagi poslovnika, ki ga sprejme direktor javnega zavoda«. Hkrati pa Zakon o zavodih določa, da se »način izvolitve članov sveta določi z zakonom ali s aktom o ustanovitvi oziroma s statutom ali pravili zavoda. Statut oziroma pravila zavoda pa sprejme svet zavoda v soglasju z ustanoviteljem.« Prepustimo odločitev o (ne)skladnosti tega odloka z zakonom sodnikom Ustavnega sodišča Slovenije, čeprav je tudi pravemu laiku jasno, da pravna konsistentnost teh aktov slovenske vlade ni ravno bleščeča, kar seveda po svoje govori o »strokovnosti« vlade,

ki je to sprejemala, oziroma o »strokovnosti« njenega aparata.

Povejmo še, da gre pri naslednji pobudi za »ugotovitev neustavnosti 28. člena (1. odstavka) Zakona o zdravstveni dejavnosti z Ustavo R Slovenije. Omenjeni člen namreč določa, da sestavljajo svet zavoda zdravniki in drugi zdravstveni delavci, s čimer naj bi ta člen odvzel pasivno volilno pravico zaposlenim v zdravstvenih zavodih, ki ne opravljajo strokovnih nalog s področja zdravstvenega varstva.

Tretja pobuda pa zadeva »ugotovitev neskladnosti poslovnika o volitvah predstavnikov zavoda v svet zavoda Klinični center Ljubljana, ki ga je izdal direktor zavoda KC«. Predlagatelj poudarja, da omenjeni »poslovnik nima pravne podlage niti v zakonu o zavodih niti v zakonu o zdravstveni dejavnosti, kajti tako 29. kot 46. člen zakona o zavodih kot 28. člen zakona o zdravstvenih dejavnostih pridržujejo ureditev sestave in izvolitev članov sveta le zakonu oziroma ustanovitelju.«

Odvč je poudarjati, da bo razsodba Ustavnega sodišča Slovenije o tej zadevi izredno zanimiva, tembolj, ker so volitve v svete zavodov pred durmi.

I. K.

Ko se gledam čarobno krajino pred sabo, zapojo zvonovi z visokih stolpov, da mi zašumi v duši kakor nekda, ko mi je pel še sv. Vida zvon; sonce se mi je prikazalo izza ozidja, da je bilo takoj vse svetlo, in rahla sapa je zavela, da se je zazibalo stotero cvetje, da se je gibalo tudi vejčje in da se je njega padalo zlato sadje v zeleno travo. Komu se je priklanjalo cvetje? Tedaj je stopila izza zelenega grmičja deklica, cvetoča in krasna, da je pred njo hipoma otrpnila in onemogla lepota prirodna, ali naj jo primerjam vitki jelki, kipeči s trde skale proti nočnemu nebu, s katerega se ji nasproti lesketa večna zvezda; ali naj jo primerjam plahi srni, ki ob robu temnega gozda z velikim svojim očesom opazuje rodovitno polje, kamor si ne upa? Ali naj jo primerjam gazeli, ki jo je levje rjovenje prebudilo iz kratkega počitka, da od brezmejne strahu otrpne, kakor bi že čutila in sebi ostre zobe orjaka – krvoloka?

Bila je kakor jelka in kakor plaha srna je obstala na belem potu. Nje veliko oko se je uprlo vame, da se mi je pretreslo srce in da se je v tistem trenutku v to ubogo, toliko da ustvarjeno srce naselila ljubezen z vso pozemeljsko srečo in nesrečo svojo.

Stopila je bliže in nje obličje se je kopalo v jutranji zori, ko me je tiho povprašala:

Ivan Tavčar:

»Ti si tujec, ki so ga zaprli snoči?«

»Da, prav tisti!«

»Moj Bog, kako si mlad! Ali si res krivoverec, kakor pripoveduje nadvikarij Gregorij?«

»Poglej naokrog! Bog se nam kaže povsod; kako bi bilo mogoče, da bi ga ne spoznali?«

»Torej veruješ v pravega Boga?«

»Verujem!«

»In v Kristusa, Odrešenika našega?«

»Verujem!«

»In v čisto Devico, ki ga je porodila grešnemu svetu?«

»Verujem!«

Razjasnil se ji je obraz in radostno je izpregovorila:

»Sedaj vem, da te ne sežgo na grmadi in da mi je dovoljeno govoriti s tabo, ali te smem vprašati še kaj?«

»Vprašaj!«

»Od kod prihajaš?«

»Z visokega severa, kjer kali le malo cvetja in kjer je zemlja malone vse leto zavita v sneg.«

»Česa iščeš pri nas?«

»Spoznati hočem kraje in rodove.«

Močala je nekaj časa, potem pa živahno vprašala:

4000 (15)

»Ali si že bil na naboru in ali so te potrdili za zakon? Ali si pustil doma ženo, v cerkvi s tabo poročeno?«

»Nikogar nisem pustil na domu in nihče ni točil solza, ko sem odhajal v tuji svet.«

»Torej šele prideš k naboru?«

»V krajih, ki so me porodili, ne poznamo takih naborov.«

»Ženiti in močiti se vam je tedaj sploh prepovedano?«

»Nikakor ne!«

»Moj Bog, kako pa se ženite in močite? Kje si dobiš zakonsko ženo, če ne pri naboru?«

»Ako se dva poročita na visokem severu, ju je združila ljubezen.«

»Ljubezen! Kaj je to?«

»Z besedo se ne da povedati. Kakor se posuje spomladi zeleni travnik s pisanim cvetjem, da ne vemo od kod, tako pride ljubezen v srca naša. Pride sama hipoma, kakor strela, ki udari in črnega oblaka!«

»Ostane li potem vedno cvetoča ta vaša ljubezen? In če zvone, če se potem posuši?«

»Prava ljubezen vedno zeleni in dan za dnevom poganja nove cvetove!«

»Ni li greh takšna ljubezen?«

»Je li greh, ako cvete vrt pred tabo? In greh naj bi bilo, če se ti razcvete srce? Cvetje, eno in drugo, ustvarja večni Bog, ki je ustvaril človeka, da je deležen sreče.«

Obrnila se je od mene in se zagledala v krajino pred sabo. Belo roko si je položila na zamišljeno čelo in dolgo časa je premišljevala.

»Mislim in mislim,« je izpregovorila končno, »in vendar ne morem ugeniti, kakšna je ta vaša ljubezen.« Morda je sreča, morda nesreča. Sam Bog to ve!

Nato dostavi: »visoko je že prilulo sonce! Brat me čaka, in napočil je trenutek, da odidem. Bog bodi s tabo, tujec!«

Hotela je oditi.

»Pri nas na severu,« sem izpregovoril, »se ne poslavljata tako hladno pravovernika, ako sta se slučajno srečala na potu življenja.«

Pohitela je nazaj.

»Evo ti roke,« je rekla sramežljivo, »in v molitvi svoji se te bom spominjala!«

Vidno se je pretresla, ko sem se doteknil nje roke, in do las ji je zardel rožnati obrazek.

»Prejšno je,« je zaihtela, »če podaja ženska roko moškemu, ki ni bil izbran zanjo na naboru!«

»V ta greh ne verujem,« odgovorim srčno.

»Pri vas tega ne štejejo v greh?!

»Gotovo ne, in pravoverniki se poslavljajo po vzgledu Kristusovem.«

»Kakšen je ta vzgled?«

»Poljubljal je celo sovražnike svoje, in pravoverniki naj bi se ne poslavljali s poljubom?«

»S poljubom?«

Skočila je od ograje, prav kakor da jo je picil gad v beli prst.

»S poljubom se poslavljate?« je rekla tiho.

»Tako je navada naša in božji svečeniki jo odobrujejo. Odrešenik naš je poljubil celo izdajalca svojega!«

»Pri nas pa je prepovedano!«

Srčno odide po peščenem potu. Že sem menil, da me zapusti. Obstala je in se ozrla po vrtu. Potem pa je obrnila zorno lice proti meni, in nje oko me je obsedalo dolgo dolgo. Nato je bila bliskoma pri ograji, in toliko da je čulo uho nje plašne besede:

»Posloviva se po vaši navadi!«

Že je pritisnila svoje lice k mrzlemu železu, in na to lice, voljno kakor ličice dozorele breskve, sem pritisnil usta in učakal prvi srečni trenutek na stari materi zemlji. Ona pa je zbežala po zelenih tratinah kakor vitka gazela.

Azrael, varuj jo in ohrani jo meni, da mi vsaj ena kaplja osladi grenko trpljenje zopetnega življenja!

Zrl sem za njo, ko je čimdalje bolj izginala med zelenjem. Časih je postala in se ozrla po meni. Potem pa se je skrila za drevjem prav kakor boginja, ki se mi je le za trenutke prikazala izmed temnih oblakov.

»Kdo je bila?« sem vzdihnil k Azraelu, da bi mi razkril temo, ali angel Gospodov ni hotel uslišati vzdihovanja mojega.

Vrnil sem se v zapor. Potrte so bile moči mojega duha, in čutil sem prvo nesrečo. Leni je lezel čas in kaplje, od stropa padajoče, in živali, po blatnih tleh švigajoče, so vzbujale še večjo žalost v osamelosti duši moji. Pol dneva je minilo, ko je šle zarožljaj ključ v vratih. Vstopil je strežnik z rumeno paličico in mi naznanil, da me kliče predse pater polkovnik.

Stopivši v vežico, sem čul polkovnika, ko je ravno izpregovoril patru majorju: »Imeti mora veljavnega zagovornika. Ravnokar sem dobil dekret, da se mi izpit odpušča in da se mu brez ovire dovoljuje stopiti v mesto. Kaj praviš ti, amice?«

»Kaj naj rečem?« zagodrnja pater major. »Bolje bi bilo, da bi ga sežgali ali živega zakopali v zemljo! Po takih tujcih prihaja pohujšanje v mesto, prej ali pozneje! Poslušaj me, pater polkovnik, prej ali pozneje!«

Nadaljevanje prihodnjic

